

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE NIŽNÝ TVAROŽEC
na roky 2025 – 2032**

Plánovacie obdobie	2025-2032
Schvaľovací orgán	Obecné zastupiteľstvo obce Nižný Tvarožec
Identifikácia územnej samosprávy, pre ktorý sa dokument spracováva	Obec Nižný Tvarožec
Dátum schvaľovania	20.05.2025
Členovia riadiaceho výboru participatívnej tvorby PHRSR	Mgr. Zuzana Germanová Bc. Dana Karnišová
Gestor tvorby PHRSR a jeho kontaktné údaje	Mgr. Zuzana Germanová, 0917 101 857, zgermanova@germanservices.sk
Koordinátor tvorby PHRSR a jeho kontaktné údaje	Bc. Dana Karnišová, starostka obce Nižný Tvarožec, +421 54 479 41 32 sekretariat@niznytvarozec.sk
Členovia tímov pracovných skupín	Jana Balaščáková, Agáta Čechová, Róbert Kaľa, Bc. Peter Kohút, Vladislav Michel'
Adresa zverejnenia PHRSR	www.niznytvarozec.sk

Obsah

1. ÚVOD- Základné východiská procesu tvorby a obsahu	3
1.1 Inštitucionálne východiská (legislatíva, kompetencie, partneri a inštitucionalizované štruktúry partnerstiev)	3
1.1.1 Legislatíva upravujúca tvorbu a implementáciu PHRSR Obce Nižný Tvarožec	3
1.1.2 Rozhodovacie kompetencie v oblasti tvorby a implementácie PHRSR	4
1.1.3 Partneri	4
1.2 Obsahové východiská	5
1.2.1 Definícia územia pre spracovanie PHRSR	5
1.2.2 Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov	30
1.2.3 Informácia o procese participatívnej tvorby PHRSR	31
2. ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ	32
2.1 Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií	32
2.2 Analýza vonkajšieho prostredia	32
2.3 Kľúčové trendy vývoja, ak by sa stratégia PHRSR neimplementovala	33
2.4 Strom problémov	34
2.5 Výstupy SWOT analýz	36
• Oblasť ľudských zdrojov	36
o Oblasť zdravotníctva a sociálnych vecí	36
o Oblasť vzdelávania	37
o Oblasť kultúry, kultúrneho dedičstva a spoločenského života	38
o Oblasť športu	38
• Oblasť technickej infraštruktúry	39
• Environmentálna oblasť	41
• Oblasť turizmu a cestovného ruchu	42
3. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA	44
4. IMPLEMENTAČNÁ STRATÉGIA	52
4.1 Opatrenia a aktivity	52
5. ZABEZPEČENIE A REALIZÁCIA	60
5.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie.	60
6. MONITOROVANIA	63
7. DOKUMENTY	64

1. ÚVOD - Základné východiská procesu tvorby a obsahu

1.1 Inštitucionálne východiská (legislatíva, kompetencie, partneri a inštitucionalizované štruktúry partnerstiev)

1.1.1 Legislatíva upravujúca tvorbu a implementáciu PHRSR Obce Nižný Tvarožec

Zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov
Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií schváleného uznesením vlády
SR č. 197/2017 z 26. apríla 2017.

PHRSR obce Nižný Tvarožec je strednodobým rozvojovým dokumentom v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, pričom zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja príslušného VÚC a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu a obce Nižný Tvarožec.

PHRSR integruje rozvojové programové dokumenty obce, t.j. zastrešuje ostatné plánovacie dokumenty obce Nižný Tvarožec.

PHRSR ako strategický dokument Obce Nižný Tvarožec spĺňa požiadavky na tvorbu základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja podľa zákona č.539/2008 Z.z. a je v súlade s **Metodikou tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného rozvoja.**

PHRSR plní úlohu programovacieho dokumentu pre implementáciu EŠIF v období 2021 – 2027 a je východiskom pre programové rozpočtovanie obce. Strategický dokument, akým je PHRSR, je nástrojom integrácie verejných politík a zabezpečenia skutočného zvýšenia kvality života obyvateľov, zlepšenia podnikateľského prostredia a prístup obyvateľov k rozhodovaniu, nástrojom efektívneho, aktívneho a vecného zapojenia aktérov regionálneho rozvoja z hľadiska definovania potrieb, priorít, cieľov, stratégií rozvoja obce, ale aj implementácie, riadenia a monitorovania stratégie, nástrojom pre potreby obce Nižný Tvarožec.

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov je existencia PHRSR podmienkou pre získanie zdrojov zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov pre rozvojové projekty obce, avšak jeho spracovanie je motivované

predovšetkým potrebou koncepčného cieľavedomého a transparentného riadenia a rozhodovania v snahe čo najefektívnejšie riešiť problémy a výzvy rozvoja obce.

Obce majú povinne zaslať Správy o plnení PHRSR každoročne do 31. mája príslušnému VÚC v zmysle § 12 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

1.1.2 Rozhodovacie kompetencie v oblasti tvorby a implementácie PHRSR

Strategický dokument PHRSR Obce Nižný Tvarožec na roky 2025 – 2032 schválilo Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí dňa 20.05.2025 prijatím uznesenia číslo 131/2025. Schváleniu dokumentu predchádzalo pripomienkovanie dokumentu poslancami obecného zastupiteľstva a verejným pripomienkovaním.

1.1.3 Partneri

Dotknutou verejnosťou vo vzťahu k spracovaniu a implementácii PHRSR sú obyvatelia obce Nižný Tvarožec, ktorí v nej majú trvalé alebo prechodné bydlisko. Obyvatelia susedných obcí, ktorí využívajú infraštruktúru a služby na území obce Nižný Tvarožec. Do skupiny dotknutej verejnosti patria taktiež podnikateľské subjekty, spolky a občianske združenia, ktoré svoju činnosť na území obce vykonávajú. PHRSR nemôže byť realizovaný iba orgánmi samosprávy, ale musí byť realizovaný v partnerstve aktérov lokálneho alebo regionálneho rozvoja s ohľadom na princíp partnerstva.

Hlavní aktéri rozvoja

Kľúčovými aktérmi rozvoja obce Nižný Tvarožec sú:

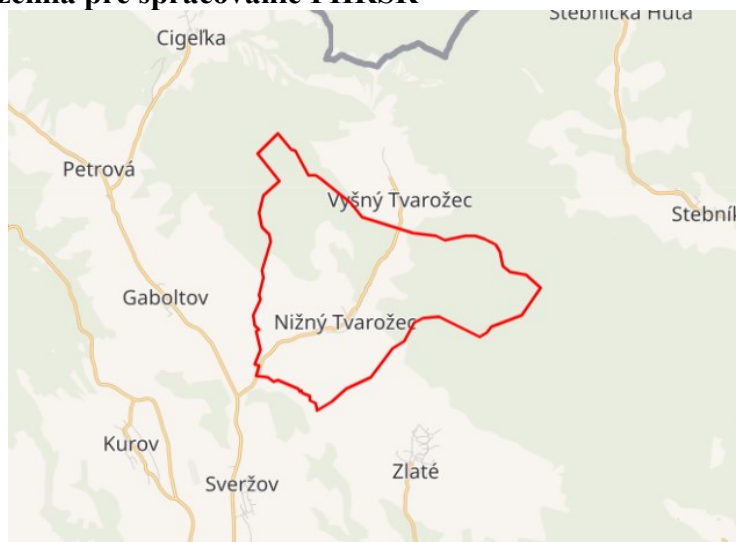
- Obecné zastupiteľstvo obce Nižný Tvarožec a komisie zriadené pri OcÚ,
- Spoločný obecný úrad obcí okresu Bardejov,
- VÚC - Prešovský samosprávny kraj,
- Mikroregión Bardejov- Horná Topľa,
- Miestna akčná skupina Horná Topľa,
- Materská škola Nižný Tvarožec,
- Základná škola Nižný Tvarožec 1.- 4. ročník,
- Základná škola Gaboltov 5.- 9. ročník,
- Spolky pôsobiace na území obce v oblasti kultúrnej, sociálnej, spoločenskej, komunitnej a športovej,
- Podnikateľské subjekty podnikajúce na území obce,
- Inštitúcie verejnej a štátnej správy kompetentné pre jednotlivé oblasti rozvoja.

1.2 OBSAHOVÉ VÝCHODISKÁ

Samosprávny kraj	Prešovský
Okres	Bardejov
Názov obce	Nižný Tvarožec
Kód obce	519 669
PSČ	086 02
Počet obyvateľov k 31.12.2024	570
Hustota obyvateľov na km²	51,08
Rozloha	1 116 ha
Nadmorská výška stredu obce v m	420 m n.m.
IČO:	00 322 440

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2024

1.2.1 Definícia územia pre spracovanie PHRSR

Zdroj: zbgis.skgeodesy.sk

Obec Nižný Tvarožec sa nachádza v severovýchodnej časti Slovenska, v severnej časti Prešovského kraja, severozápadnej časti Nízkyh Beskýd, v okrese Bardejov a katastrálne územie obce hraničí s obcami Sveržov, Gaboltov, Zlaté, Stebník, Vyný Tvarožec a Cigelka. Leží na rozhraní poľnohospodárskej krajiny údolia Sveržovky a lesnej krajiny pohorí Busov a Stebnická Magura a v blízkosti štátnej hranice s Poľskou republikou. Obec leží mimo urbanizačného priestoru mesta Bardejov, mimo urbanizačnej osi a trasy nadradeného technického vybavenia územia, v rurálnej podhorskej krajine. Členitý povrch chotára s hlbokými dolinami tvorí treťohorný flyš. Prevláda lesný porast s prevahou buka, odlesnený je len v okolí obce. Nadmorská výška v strede obce je 420 m n. m. a v chotári

400-851 m n. m. Povrch chotára je v juhozápadnej časti mierne zvlnená pahorkatina, v severovýchodnej členitá vrchovina na treťohornom flyši.

Zdroj: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 3. časť

S pôdnym krytom úzko súvisí aj využitie pôd v území katastra. Údaje o využívaní pôd v území sú prevzaté z podkladov obce Nižný Tvarožec a sú aktuálne k 31.12.2024. Rozloha obce Nižný Tvarožec je 1 116 hektára. Z tejto výmery je 580,32 hektára poľnohospodárskej pôdy čo predstavuje 52,0 % výmery územia a 535,68 hektára nepoľnohospodárskej pôdy čo predstavuje 48,0 % výmery katastra. V území teda jasne prevažuje poľnohospodárska pôda nad nepoľnohospodárskou.

Poľnohospodárska pôda v území sa využíva vo vyššej miere ako orná pôda, ktorá v území zaberá 156,24 hektára, záhrada s výmerou 11,16 hektárov a trvalý trávny porast s výmerou 412,92 hektárov. Nepoľnohospodárska pôda v území je využívaná predovšetkým ako lesné pozemky s výmerou 435,24 hektárov, zastavená plocha a nádvorie s výmerou 55,80 hektára, vodná plocha s výmerou 22,32 hektára a ostatná plocha s výmerou 22,32 hektára.

Podrobný prehľad o využívaní územia v obci je uvedený v tabuľke:

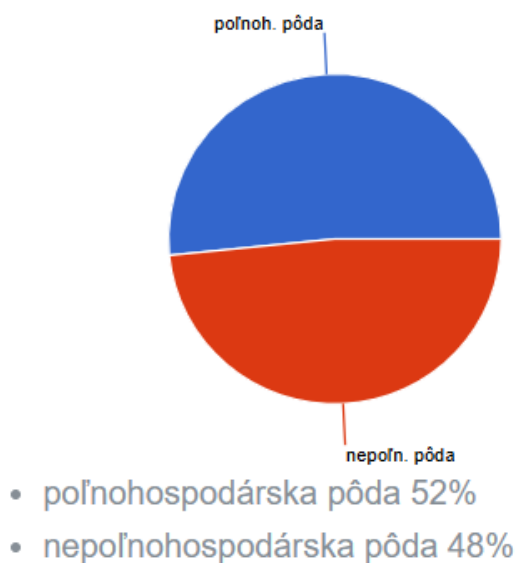
Rozdelenie pôdy

KULTÚRA	VÝMERA
Orná pôda	156,24 ha
Záhrady, ovocné sady	11,16 ha
TTP	412,92 ha
Poľnohospodárska pôda	580,32 ha
Lesy	435,24 ha
Vodná plocha	22,32 ha
Zastavaná plocha	55,80 ha
Ostatná plocha	22,32 ha
Spolu katastrálne územie	1 116,00 ha

• poľnohospodárska pôda 52%
• nepoľnohospodárska pôda 48%

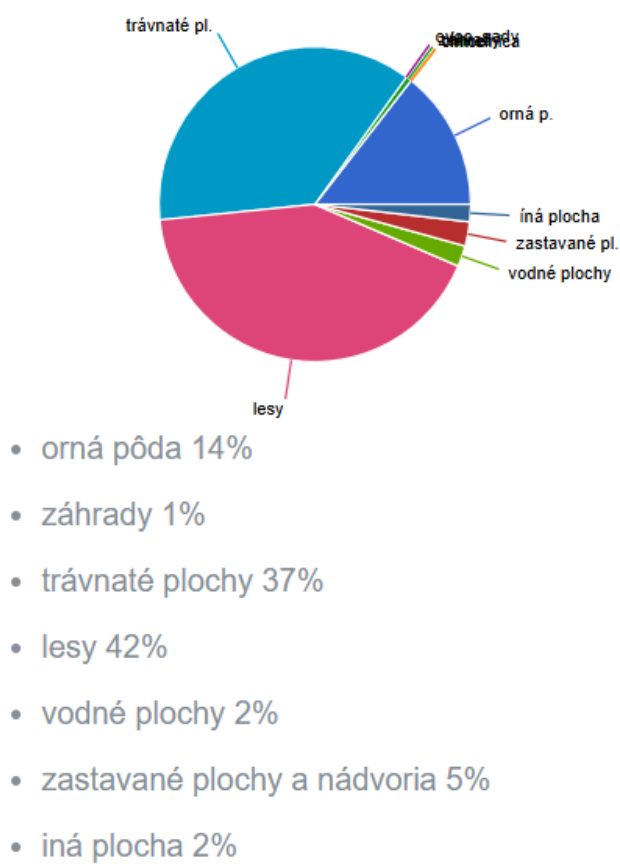
Zdroj: Obec Nižný Tvarožec

Rozdelenie pôdy

Zdroj: Štatistický úrad

Celkové využitie pôdy

Zdroj: Štatistický úrad

Poloha obce

Obec Nižný Tvarožec sa nachádza v severnej časti Prešovského samosprávneho kraja, v okrese Bardejov. Prešovský kraj je kraj prevažne vidiecky, v rámci SR je to región pomaly rastúci s dlhodobou nadpriemernou nezamestnanosťou, nízkym stupňom pripravenosti na inovácie, priemerne atraktívny a konkurencieschopný, rozvíjajúci sa mimo centra rozvojových aktivít EÚ a s možnosťou cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou a Ukrajinou. Prešovský kraj je rozlohou druhým najväčším krajom SR prevládajú v ňom malé obce, členitý reliéf a bohaté nerastné bohatstvo. Susedí s Košickým, Banskobystrickým a Žilinským krajom.

Polohu obce môžeme charakterizovať z hľadiska rôznych kritérií. Kultúrno-historicky je obec súčasťou historického regiónu Horný Šariš. Z geomorfologického hľadiska sa obec nachádza v Aplskeo-himalájskej sústave, podsústave Karpát, provincii Východné Karpaty a celkoch Ondavská vrchovina a Busov.

Obec Nižný Tvarožec leží na východe Slovenska v doline potoka Sveržovka a jej prítokov. Kataster obce leží v geomorfologických celkoch Busov a Stebnícka Mgura. Obec je od najbližšieho mesta Bardejov, okresného mesta, vzdialená 15 km a od krajského mesta Prešov 56 km.

Administratívne obec patrí do okresu Bardejov a Prešovského samosprávneho kraja. Kataster obce je situovaný v severovýchodnej časti okresu. Rozloha katastra obce je 11,16 km², čo pri počte obyvateľov v roku 2024 – 570 obyvateľov, udáva priemernú hustotu zaľudnenia na úrovni 51,08 obyvateľov na km² (ŠÚ 2024). Nadmorská výška stredu obce je 420 m n. m. Katastrálne územie obce Stebník hraničí na severe s Vyšným Tvarožcom, na východe s obcou Stebník, na juhu s obcami Zlaté a Sveržov, na západe s obcou Gaboltov a na severozápade s obcou Cigel'ka.

Hydrologické pomery

Obec Nižný Tvarožec bola v minulosti postihovaná prívalovými vodami. Na hornom toku Sveržovky v katastri Vyšného Tvarožca bol vybudovaný polder, ktorý zachytáva prívalové vody a znižuje ohrozenie územia Nižného Tvarožca. Pre ochranu zastavaného územia pred povodňami je vybudovaná regulácia toku potoka Sveržovka v zastavanom území obce. Keďže Nižný Tvarožec sa nachádza v pramennej oblasti rieky Topľa, vodozádržné opatrenia v jeho katastri môžu mať veľký vplyv na režim odtoku vôd, hospodárenie s vodou v krajine a protipovodňovú prevenciu na nižších úsekoch toku. V obci sú 4 uhľičité a železnaté pramene.

Klimatické podmienky a súčasná krajinná štruktúra

Územie patrí do mierne teplej oblasti. Priemerná ročná teplota v tomto type oblasti je 4°C až 8°C. Množstvo zrážok je 800 až 1200 mm. V dnách kotlín sa vyskytujú inverzie teploty (teplota so stúpajúcou nadmorskou výškou neklesá, ale stúpa). V oblasti sa pestujú poľnohospodárske plodiny. Vedúce pestovateľské plodiny v oblasti sú kukurica, zemiaky, pšenica, repka olejná, jačmeň. Prevládajúcimi drevinami sú buk, dub, vrbá, jedľa, smrek, breza. Prevládajúce využitie zalesnenej časti územia je na ťažbu dreva a turistiku.

Spádovosť obce

Sídlo matričného úradu	Gabolto
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Bardejov
Sídlo pobočky sociálnej poisťovne	Bardejov
Sídlo pobočiek zdravotných poisťovní	Bardejov
Sídlo pracoviska daňového úradu	Bardejov
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Bardejov
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Bardejov, Kurov
Sídlo Územnej vojenskej správy	Prešov
Sídlo Okresného súdu	Bardejov

Zdroj: Obec Nižný Tvarožec

Obec Nižný Tvarožec je súčasťou mikroregiónu Horná Topľa. Hlavným cieľom tejto neziskovej organizácie je príprava, presadzovanie a realizácia spoločných cieľov a záujmov v rôznych oblastiach rozvoja a spoločenského života a pre hospodársky a sociálny rozvoj mikroregiónu. Členmi Združenia sú ďalej mesto Bardejov a obce Zlaté, Rokytov, Tarnov, Snakov, Sveržov, Kurov, Vyšný Tvarožec, Gabolto, Petrová, Frička, Cigeľka, Kružlov, Krivé, Bogliarka, Križe, Gerlachov, Hrabské, Mokroluh, Livov, Livovská Huta, Lukov, Malcov a Lenartov.

Obec Nižný Tvarožec je členom Miestnej akčnej skupiny Horná Topľa, ktorá slúži na zlepšenie ekonomického potenciálu územia MAS Horná Topľa prostredníctvom podpory podnikateľských subjektov, zlepšenia vybavenosti územia so zachovaním a rozvojom prírodných a kultúrnych osobitostí.

História obce:

Jágerská kapitula v roku 1355 ohraničila pre Tekulovcov panstvo Smilno, ku ktorému bola začlenená aj táto dedina. V sídlisku bol okrem poddanských domov aj mlyn, drevený kostol, nepochybne aj fara. Stavebná skladba sídliska dosvedčuje, že ono jestvovalo aspoň 2-3 desaťročia skôr.

V písomnostiach zo 14.-16. storočia sa vyskytuje postupne pod názvami Twrous, Thurospathaka, Alsothwrospathak, ktorých základom je preklad pôvodného slovenského názvu Tvarožec do maďarčiny (túrós = tvarohový). Tento názov nepochybne tvorili šľachtici, možno Tekulovci, ktorí boli maďarského pôvodu. Od 15. storočia sa ojedinele vyskytuje aj slovenský názov tejto dediny, pravda, v maďarizovanej podobe. Ani maďarský ani slovenský názov nemajú takú súčasť, z ktorej by sa mohlo usúdiť, že dedinu založili usadlíci podľa zákupného práva. Vzhľadom na to, ale najmä na existenciu blízkeho starobylého Gaboltova pred 13. storočím, možno predpokladať, že názvom Tvarožec nazývali toto údolie obyvatelia Gaboltova, v ktorom mohlo jestvovať sídlisko v 13. storočí, prípadne skôr, v ktorom sa začiatkom 14. storočia mohli usadiť noví usadlíci podľa zákupného práva.

V 15.-16. storočí bol Nižný Tvarožec majetkovou súčasťou panstva Makovia, hoci v polovici 16. storočia bol v záložnej držbe mesta Bardejova. V roku 1427 boli tunajšie sedliacke domácnosti zdanené od 12 port. Neskôr, pravdepodobne v rokoch 1471 a 1472 pri prechode poľské vojsko dedinu spustošilo, takže v roku 1492 sídlisko nejestvovalo. Čoskoro sa tu usadilo nové obyvateľstvo. V 16. storočí Nižný Tvarožec patrilo k rusínskym dedinám na panstve Makovia. Okrem domácnosti šoltýsa tu žili poddanské domácnosti. Sedliacke domácnosti v rokoch 1543, 1567 a 1588 zdanili od 6, 3 resp. 1,5 porty, pričom v roku 1567 štyri domácnosti hospodárili na polovičných a štyri na štvrtinových usadlostiach. V tých rokoch tu žili 3, 12 a žiadna želiarska domácnosť. Sídlisko v roku 1600 pozostávalo zo 17 obývaných poddanských domov a domu šoltýsa, kostola a fary.

Koncom 16. storočia bol Nižný Tvarožec stredne veľkou dedinou s prevažne rusínskym obyvateľstvom, ale sídlisko sa mierne zväčšovalo. V roku 1618 šoltýstvo s mlynom patrilo už štyrom domácnostiam. Okolo 20 sedliackych domácností hospodárilo na polovičných a menších usadlostiach. Miestnemu pravoslávnenému farárovi patrilo pole a lúky v rozsahu celej sedliackej domácnosti.

Kultúrno - historické hodnoty obce Nižný Tvarožec

Obec Nižný Tvarožec je historické sídlo, čo sa prejavuje aj existenciou historických pamiatok v obci, ktoré sú základnými hmotnými kultúrnymi pamiatkami obce. V Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok (ďalej ÚZPF), sú evidované v k. ú. Nižný Tvarožec tieto **kultúrne pamiatky**:

- Gréckokatolícky kostol Povýšenia sv. Kríža – č. ÚZPF 228/0 – neskorobarokový, parc. číslo 1
- Náhrobník s plastikou – č. ÚZPF 229/0 , parc.č.1
- Drevená zvonica – č. ÚZPF 1850/0, parc.č.1.

Na území obce sú evidované tieto **archeologické lokality**:

- historické jadro obce - územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia stredoveku až novoveku (najstaršia písomná zmienka r.1355).
- Zámčisko – neskorostredoveká bratrická pevnosť – NKP č. ÚZPF č.1852/0
- Pivnica – výšinné sídlisko z mladšej doby bronzovej až staršej doby železnej - NKP č. ÚZPF č.1851/0.

Drevená zvonica, z 18.st.

Gréckokatolícky kostol Povýšenia sv. Kríža, z r.1777

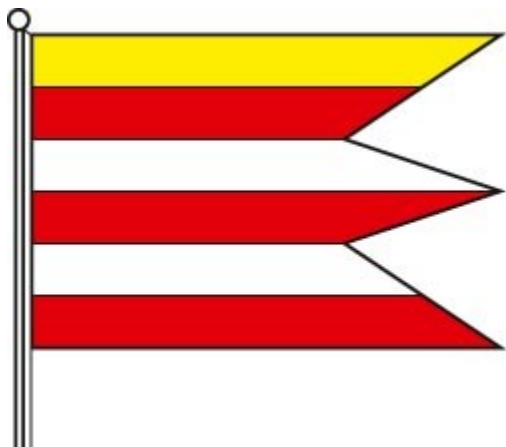
Symoly obce:

1) Erb obce Nižný Tvarožec - V dolnej polovici červeného štítu skrížené náradie - zlaté pravošikmé, pravošikmým strieborným prevráteným kosákom so zlatou rukoväťou prekryté hrable a ľavošikmá kosa na zlatom kosisku - to všetko prevýšené veľkým konvexným krížom s koreňmi a so zdvojenými ramenami.

Erb je zapísaný v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou N-36/1995.

2) Vlajka obce Nižný Tvarožec pozostáva zo šiestich pozdĺžnych pruhov vo farbách žltej, červenej, bielej, červenej, bielej a červenej. Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny a jej listu.

3) Pečať obce Nižný Tvarožec tvorí erb obce Nižný Tvarožec s hrubopisom: „OBEC NIŽNÝ TVAROŽEC“. Podľa historickej pečate obce z konca 18. stor. Pečať obce uschováva starosta obce.

Obyvateľstvo:

Tabuľka: vývoj počtu obyvateľov obce

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet obyvateľov	530	538	540	543	539	533	548	570

- 47 % žien a 53 % mužov

Vývoj počtu obyvateľov

- za 1 rok: **+0.56%** (3)
- za 5 rokov: **+4.2%** (22)
- za 10 rokov: **+9%** (45)
- za 23 rokov: **+21.7%** (97)

Zdroj: Štatistický úrad SR

Sledovaným obdobím pre hodnotenie vývoja počtu obyvateľov je obdobie ôsmich rokov predchádzajúcich roku spracovania aktuálneho PHRSR. Analýza vstupných údajov umožňuje formulovať záver, že počet obyvateľov v sledovanom období **mierne stúpa**.

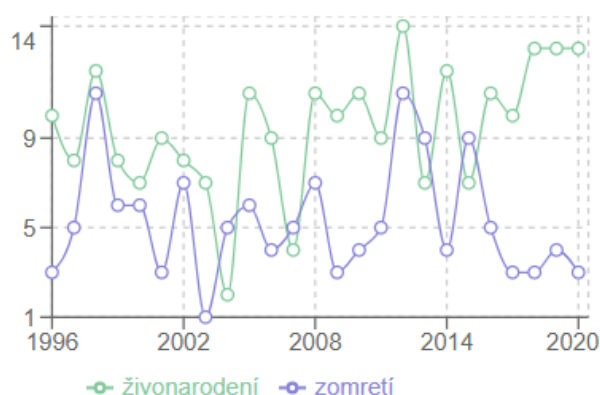
Za posledných 20 rokov stúpol počet obyvateľov o 40. Rozhodujúcim faktorom ekonomickej prosperity územia s ohľadom na prírodné atraktivity bude rozvoj cestovného ruchu, malého stredného podnikania, rozvoj služieb. Tieto aktivity sú podmienené vybudovaním, resp. dobudovaním technickej infraštruktúry a masívnej podpore vidieckej rekreácie a turizmu.

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Narodení	10	13	13	13	13	12	15	13
Zomretí	3	3	4	3	7	4	6	5

Zdroj: Štatistický úrad, Obec Nižný Tvarožec

Živonarodení, zomretí a prirodzený prírastok (rozdiel živonarodených a zomretých)

- Živonarodení 13 osôb
- Zomretí 3 osôb
- Prirodzený prírastok: **+10** osôb

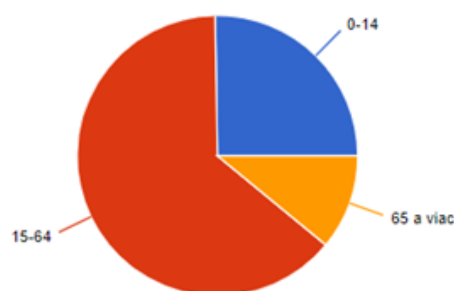
Zdroj: Štatistický úrad

Podľa vývoja vekovej štruktúry predproduktívne, produktívne, poproduktívne obyvateľstvo vypovedá o pozitívnom demografickom vývoji obce v sledovanom období. V posledných

rokoch je zaznamenaný mierny prírastok počtu obyvateľov, čo pozitívne ovplyvňuje predpokladaný rozvoj obce. Čiastkové analýzy potvrdzujú, že za prírastok obyvateľov obce je vo väčšej miere zodpovedné migračné saldo a teda príchod, prevažne mladých ľudí do územia. Je však potrebné vytvárať vhodné podmienok pre život a to predovšetkým vytváraním pracovných príležitostí pre prácu mladých ľudí v území. Vzhľadom na funkciu sídla v oblasti turizmu a rekreácie má veľký význam počet dočasne prítomného obyvateľstva, ktoré má nároky na dopravu i služby občianskej vybavenosti.

Rozdelenie podľa veku

- 25.3% obyvateľov vo veku 0 až 14 rokov
- 63.8% obyvateľov vo veku 15 až 64 rokov
- 10.9% obyvateľov vo veku 65 a viac rokov

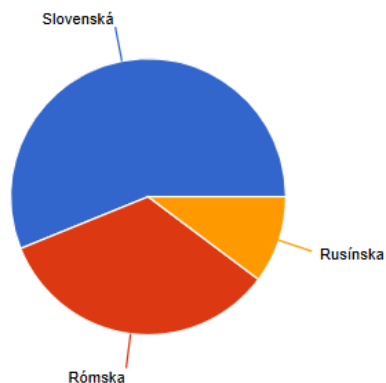

Zdroj: Štatistický úrad

Vekové zloženie obyvateľov obce prešlo v posledných rokoch veľmi zaujímavým vývojom. V posledných rokoch prevažuje predproduktívna zložka obyvateľstva nad oproduktívnou. To naznačuje mladnutie obyvateľov obce. Index starnutia je 0,42.

Národnostné zloženie (TOP 3)

- Slovenská: 55%
- Rómska: 33%
- Rusínska: 10%

Zdroj: Štatistický úrad

V obci prevažujú obyvatelia slovenskej národnosti, avšak svoje zastúpenie má aj rómska a rusínska národnosť.

Ekonomická aktivita obyvateľstva

Ekonomická aktivita patrí medzi základnú sociálno-ekonomickú klasifikáciu triedenia obyvateľstva. Obyvateľstvo sa triedi na ekonomicky aktívne a neaktívne. Ekonomicky aktívne je obyvateľstvo, ktoré sa aktívnym spôsobom podieľa na hospodárskom živote. Obyvateľstvo zaoberajúce sa živnostenskou činnosťou sa považuje za ekonomicky aktívne.

Ekonomicky neaktívne je obyvateľstvo nezávislé, s vlastným zdrojom obživy a závislé, bez vlastného zdroja obživy, napr. ženy na materskej dovolenke, ženy v domácnosti, invalidi a pod. Obyvateľstvo v obci je považované za ekonomicky aktívne. Celková vysoká ekonomická aktivita obyvateľstva súvisí s jeho vekovou štruktúrou, pre ktorú je charakteristické vysoké zastúpenie produktívnej zložky obyvateľstva. V súvislosti s rozvojom hospodárstva SR v budúcnosti možno očakávať migráciu obyvateľstva z vidieka do miest. S ekonomickou aktivitou obyvateľstva úzko súvisí pohyb za prácou. Pohyb za prácou mimo obec, trvalého bydliska je jedným z faktorov vyrovnávajúcich zdroje a potreby pracovných síl a je podmienený prioritne, rozsahom a štruktúrou poskytovaných v mieste bydliska. Intenzívny pohyb za prácou, ktorý sa prejavuje vo veľkom rozsahu dochádzky a odchádzky za zamestnaním poukazuje na úzke pracovné väzby na sídelný útvar Bardejov a obce Nižný Tvarožec.

Počet dlhodobo nezamestnaných v posledných rokoch poklesol, priemerný vek obyvateľov je 32,05 roka

- index starnutia: 0,42

Dôchodková situácia obyvateľstva:

Z analýz vývoja počtu obyvateľov SR je úplne jasné, že nedochádza k zvyšovaniu priemerného veku a následne nedochádza ani k zvyšovaniu indexu starnutia. Môžeme pozorovať ubúdanie počtu dôchodcov 11,6 %, ako aj pribúdanie produktívneho 60,6 % a predproduktívneho obyvateľstva 27,8 % v obci. V súvislosti s uvedenými súčasnými tendenciami vývoja obyvateľov u nás, je možné predpokladať tento vývoj s pomalením postupu starnutia s nadväzným negatívnym dosahom na verejný rozpočet. Uvedené zmeny vo vekovom zložení vidieckeho obyvateľstva sa odrážajú aj v ekonomickom zaťažení jeho obyvateľstva v poproduktívnom veku.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľov:

Vzdelanie obyvateľov obce úzko súvisí so schopnosťami a zručnosťami uplatniť sa na trhu práce, najmä v obci a priľahlom regióne. V obci celkovo prevažujú obyvatelia v aktívnom veku so základným vzdelaním, menej početná je skupina obyvateľov so stredoškolským vzdelaním, čo je veľkým benefitom na trhu práce a najmenej zastúpenou skupinou obyvateľstva sú obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním.

Najviac vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov je v technických odboroch, v strojárstve a hutníctve, druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia s humanitným

vzdelaním univerzitného smeru. Zo vzdelanostnej štruktúry obyvateľov obce vyplýva, že remeselne zruční obyvatelia sú silným potenciálom obce. Záujem obyvateľov vzdelávať sa prioritne v odbornom školstve rôznej úrovne zodpovedá aj pracovným možnostiam a ponuke trhu práce v regióne a jeho blízkom okolí.

Základné	Stredoškolské	Vysokoškolské
194	171	38

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021

Domový a bytový fond

Urbanistická kompozícia je proces, v ktorom sú všetky hmotné i nehmotné zložky sídelného útvaru, súčasne s riešením funkčno-prevádzkových a organizačných predpokladov, integrované v jednotiacom estetickom poriadku. Najvýznamnejšiu úlohu hrá pri tom estetický aspekt, ktorý nemožno nahrádzať racionálnym riešením funkčných, prevádzkových, komunikačných a iných vzťahov obce Nižný Tvarožec.

Sídelný útvar treba chápať ako hmotný a priestorový celok, ktorého jednotlivé časti majú byť organický navzájom previazané. Všetky hmotné i nehmotné zložky sídelného útvaru, súčasne s riešením funkčno-prevádzkových a organizačných predpokladov, majú byť harmonicky zjednotené v jednotiacom estetickom poriadku. Ide o estetickú usporiadanosť foriem a súčasné vylúčenie nesúvislých rušivých momentov.

Prestavbu a výstavbu v okolí jadra riešiť tak, aby sa nenarušila kultúrnohistorická, a urbanistická kvalita jadra a jeho urbanistický pôdorys. Jadro si v rámci riešenia vyžaduje zvýšenú pozornosť k urbanistickým hodnotám a bude nutná jeho modernizácia. Je potrebné vybudovanie obecných nájomných bytov pre mladé rodiny.

Je nevyhnutné zachovávať panorámu sídla a zakomponovať ho do prírodného prostredia. Okrem toho bude potrebné:

- dodržať priestorové usporiadanie sídla, ktoré vychádza z rozloženia hmôt v pôdoryse, z výškového usporiadania a spojenia s celým okolím,
- do jadra situovať funkčne aktivity nevyvolávajúce nároky na veľkoplošné asanácie, ktoré možno situovať v existujúcich plošných a priestorových podmienkach s cieľom morálnej a fyzickej rekonštrukcie jadra,
- nelokalizovať tu zariadenia, ktorých plošné a objemové nároky presahujú mierku a štruktúru zástavby jadra,
- novú zástavbu prispôbiť výškovej hladine okolitých objektov ako aj mierku a tvarosloviu okolitej zástavby,

- riešiť prieluky, ktoré je možné využiť na výstavbu,
- zmodernizovať znehodnotený a nevyužívaný bytový fond, v súvislosti s týmto riešením navrhujeme postupovať s konkrétnym stavebnotechnickým zameraním a vyhodnotením jestvujúcich funkcií objektov a na tomto podklade navrhnúť možný spôsob prestavby a dostavby,
- lokalizáciu prevažnej časti občianskej vybavenosti umiestňovať na hlavnej kompozičnej osi, a to v pôvodnej trase, aby sa posilnil jej kultúrno-spoločenský charakter,
- zachovať štýl dedinskej oblasti,
- na hlavnú kompozičnú os umiestňovať zariadenia obchodu a služieb, prípadne administratívy tak, aby bola atraktívna aj pre pasantov,
- vybudovanie novej IBV,
- vybudovanie obecných nájomných bytov.

V rámci urbanisticko-výtvarných pomerov je potrebné rešpektovať štruktúru pôvodne zastavaných častí sídla a hlavne v ich centrálnych polohách im ponechať výraz pôvodnej zástavby, prípadne nenásilnou dostavbou a modernizáciou starších objektov docieľiť kvalitu, ktorá by s ňou korešpondovala.

Okrem zachovania architektonicko-urbanistických pomerov je zároveň potrebné zachovať a kompozične umocniť solitéry s historickou hodnotou. Pri novej výstavbe a modernizácii treba rešpektovať v týchto lokalitách architektonický tvar domu typický pre toto prostredie.

S demografickým vývojom obyvateľov v obciach a pracovnými príležitosťami v regióne úzko súvisí podpora rozvoja individuálnej výstavby zo strany obce aj záujem zabezpečiť, resp. podieľať sa na zabezpečení sociálneho bývania v obciach. Obec dlhodobo venuje pozornosť k vytváraniu priaznivých podmienok pre individuálnu výstavbu domov.

Občania obce žijú v rodinných domoch, čo zodpovedá dedinskému charakteru obce a celého regiónu. Prevažná väčšina obývaných domov je využívaná na trvalé bývanie, 8 domov je neobývaných a 5 domov je obývaných prechodne, spravidla na víkendovú rekreáciu. Obec nemá obecné byty, v obci sa nenachádzajú ani byty v súkromnom vlastníctve. V katastrálnom území obce sa nenachádzajú rekreačné chaty.

DOMY			BYTY		CHATY
Obývané	Neobývané	Prechodne obývané	Vo vlastníctve obce	V súkromnom vlastníctve	V súkromnom vlastníctve
72	8	5	0	0	0

Zdroj: obec Nižný Tvarožec

Zdravotné a sociálne služby

Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry napomáha povzniesť poskytovanie sociálnej starostlivosti a služieb na kvalitatívne vyššiu úroveň, čo prispieva ku skvalitneniu života občanov závislých na zariadeniach sociálnej starostlivosti. Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry vedie k vyššej úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb, čím sa vytvára základ pre zlepšenie zdravia a kvality života obyvateľstva.

V obci sa nenachádza žiadna ambulancia všeobecného lekára pre dospelých ani pediatra. Za základnou zdravotnou starostlivosťou odchádzajú obyvatelia do obce Gaboltov a do mesta Bardejov, za stomatológom do Bardejova, za gynekológom do Bardejova. V prípade urgentnej pomoci, alebo v prípade vážnejších zdravotných problémov obyvatelia obce využívajú nemocnicu v Bardejove alebo v krajskom meste Prešov.

Obec pre svojich občanov neposkytuje žiadnu ambulantnú ani celodennú sociálnu službu. Tieto služby sú najbližšie poskytované v obci Kružlov a v meste Bardejov. V rámci sociálnej pomoci obec poskytuje základné sociálne poradenstvo, zabezpečuje poskytovanie sociálnych v súlade so zákonom o sociálnych službách (448/2008) a pravidelne monitoruje potrebu sociálnej pomoci. V obci je obyvateľom poskytovaná terénna sociálna práca, novinkou v obci sú rozvojové tímy, ktoré sú zriadené za účelom riešenia nepriaznivej situácie marginalizovaných rómskych komunít.

V obci sa nachádza obecné pohrebisko. V obci je vybudovaný dom smútku s chladiacim zariadením.

Dom nádeje

Ostatné služby a obchody

Komerčnú vybavenosť reprezentujú zariadenia, ktorých kapacitný rozsah a druhovú štruktúru reguluje trh na základe dopytu a ponuky. Do komerčnej vybavenosti patrí sféra obchodu verejného stravovania, ubytovania a služieb. V tejto oblasti občianskej vybavenosti sa ako prvá začala transformácia ekonomiky na trhovú hospodárstvo. Cieľom procesu bolo podporiť rozvoj malého a stredného podnikania a vytvoriť predpoklady pre rozvoj pestrej ponuky v oblasti služieb, a tým vytvoriť nové pracovné príležitosti. V obci je zastúpenie živnostníkov i drobných podnikov.

Zamestnanosť

Hospodársky rast Slovenska meraný tempom rastu HDP prevyšuje priemer krajín EÚ. Napriek nižšej konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky predsa len postupne dochádza k pozitívnym zmenám, a tak sa približujeme k štruktúre ekonomík vyspelých krajín Európy. Klesá podiel poľnohospodárstva, stabilizuje sa podiel stavebníctva a priemyslu a stúpa podiel služieb na tvorbe HDP.

Obec sa nachádza v regióne so stabilne vyššou mierou nezamestnanosti ako je celkový priemer. Okres Bardejov, v ktorom sa obec nachádza je v súlade s ustanoveniami zákona č. 336/2015 Z.z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a dopnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov od roku 2017 zapísaný v zozname najmenej rozvinutých okresov.

V obci nie je dostupná kamenná predajňa základných potravín spojená s predajom zmiešaného tovaru. Za týmto a ďalším tovarom a službami obyvatelia dochádzajú do Gaboltova a do Bardejova. V obci sa nenachádza bar ani pohostinstvo. Poštový úrad sa v obci nenachádza, najbližšie je poštové stredisko v obci Gaboltov. Najbližší bankomat je v okresnom meste Bardejov.

OBČIANSKA A TECHNICKÁ VYBAVENOSŤ:

- Hasičská zbrojnica ,
- Dom smútku,
- Posilňovňa,
- Autobusová zastávka,
- Cestná sieť,
- Verejný vodovod- v správe Vodárenskej spoločnosti Košice,

- Domové čističky odpadových vôd,
- Vedenie elektrickej energie,
- Verejné osvetlenie
- Telefónny rozvod,
- Internetové pripojenie
- Obecný rozhlas,
- Pokrytie TV signálom a signálom mobilných sietí,
- Zvoz komunálneho odpadu a separovaného odpadu,
- Požiarna ochrana.

Správa:

- Obecný úrad
- Gréckokatolícka cirkev, farnosť Nižný Tvarožec

Špecifická a technická vybavenosť:

- Gréckokatolícky kostol Povýšenia sv. Kríža – č. ÚZPF 228/0 – neskorobarokový,
- Náhrobník s plastikou – č. ÚZPF 229/0,
- Drevená zvonica – č. ÚZPF 1850/0,
- Pamätná tabuľa- Thomasa Bella- na budove obecného úradu

Majetok obce k 31.12.2024

Neobežný majetok	
Dlhodobý hmotný majetok:	1 350 234,85 €
<i>Pozemky</i>	55 697,27 €
<i>Stavby</i>	1 282 527,27 €
<i>Samostatné hnutelné veci</i>	12 009,82 €
Dlhodobý finančný majetok:	0,00 €
Obežný majetok	222 324,83 €
<i>Zásoby</i>	0,00 €
<i>Pohľadávky</i>	2 074,50 €
<i>Finančné účty</i>	220 250,33 €
Majetok obce spolu	1 572 559,68 €

Zdroj: Obecný úrad Nižný Tvarožec

Školstvo

Materská škola

V obci je zriadená materská škola bez právnej subjektivity. Súčasťou materskej školy školské účelové zariadenie školská jedáleň. Počet detí v materskej škole je v sledovanom období narastajúci. Budova materskej školy nie je svojou kapacitou postačujúca. Má zriadenú jednu triedu s celkovou kapacitou 15 detí, druhá trieda s kapacitou 15 detí je umiestnená v budove Základnej školy. Niektoré deti z obce Nižný Tvarožec navštevujú aj Materské školy v obci Sveržov a v meste Bardejov. Vozia ich tam rodičia, ktorí do mesta dochádzajú za prácou.

Materská škola je spádovou materskou školou na plnenie povinného predprimárneho vzdelávania pre deti s trvalým pobytom v obci Vyšný Tvarožec. Materská škola má pri budove vybudované detské ihrisko. V materskej škole sú tri učiteľky, upratovačka na 50 %, v školskej jedálni pracujú dve kuchárky.

Vývoj počtu detí v materskej škole Nižný Tvarožec:

MŠ Nižný Tvarožec	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet detí v MŠ	7	13	13	13	19	27	29	33

Zdroj: Obecný úrad Nižný Tvarožec

Okolie materskej školy

Základná škola

V obci sa nachádza základná škola pre 1.-4. ročník. Základnú školu navštevujú deti a žiaci z obce Nižný Tvarožec a Vyšný Tvarožec. Väčšinu žiakov tvoria žiaci marginalizovanej komunity, ostatné deti z obce navštevujú základné školy v susednej obci Sveržov a v meste Bardejov. Druhý stupeň základnej školy navštevujú žiaci v Gaboltove a v Bardejove.

V Základnej škole nie sú žiadne špeciálne triedy, deti s handicapom sú integrované do tried medzi ostatné deti. V Základnej škole je zabezpečené stravovanie detí a žiakov v jedálni Materskej školy. Deti navštevujú záujmové krúžky kultúrneho a športového zamerania. Základná škola nemá svoju telocvičňu, ale má multifunkčné a detské ihrisko.

Budova Základnej školy je čiastočne zrekonštruovaná je však už potrebná jej kompletná obnova. V pedagogickom procese nechýba priestor na využívanie interaktívnych pomôcok. V Základnej škole je každá trieda vybavená interaktívnou tabuľou. V škole nechýba výučba cudzích jazykov kvalifikovanými pedagógmi. Absentuje rozmanitosť voľnočasových aktivít pre deti a žiakov. V obci je potenciál rozšíreného vyučovania umeleckých predmetov hudby a tanca, ale v obci na nenachádza umelecká škola. V základnej škole sú zamestnané riaditeľ, 2 učitelia, 3 asistenti učiteľa, jeden kňaz na vyučovanie náboženstva, jedna upratovačka na 70 % úväzok, jeden kurič/školník.

V škole je zriadený Školský klub.

Základná škola

Kultúra a šport

Na organizovanie spoločenských a kultúrnych akcií využíva kultúrny dom, ktorý je kompletne zrekonštruovaný. Nevyhovujúce sú už vnútorné priestory, sociálne zariadenia a celková fasáda budovy. V obci je vybudované multifunkčné a detské ihrisko. Absenciu detských ihrísk, oddychovej zóny pociťujú najmä mladé rodiny.

Kultúrny dom	Kultúrne, športové zariadenie					
	Multifunkčné ihrisko	Detské ihrisko, športovisko	Zariadené futbalové ihrisko	Športová plocha	Klзisko	Tenisové ihrisko
1	1	1	1	-	-	-

Zdroj: Obecný úrad Nižný Tvarožec

Obecný úrad

Hasičská zbrojnica

Kultúrny dom

Hydrologické a hydrogeologické pomery

Súčasný hydrologický režim sa výrazne odlišuje od pôvodného režimu. Výsledky analýz jasne poukazujú na výrazne zmenené podmienky vodohospodárskeho potenciálu riešeného územia, čím sa znížila aj jeho hydromorfnosť a vododržnosť. Celková dĺžka vodných tokov v Slovenskej republike dosahuje 49 774,8 km. Upravené brehy vodných tokov dosahujú dĺžku 7 898 km.

Pramenný potenciál vody v Slovenskej republike je cca 400 m³/sec, územím preteká cca 3 300 m³/sec. Vodný fond prameniáci na území Slovenska má tiež široký rozptyl od vysokohorského, cez stredohorské, až po nížinné. Vzhľadom na klimatické zmeny sa čoraz častejšie vyskytujú povodňové prietoky ohrozujúce stavby, hodnota a životy obyvateľstva. Zdroje podzemných vôd sú rozložené nerovnomerne v závislosti od geologických pomerov. Prírodné zásoby podzemných vôd predstavujú v SR 146,7 m³/s, z ktorých je 51,7 % využiteľných. Vplyvom rozkolísaných zrážkových pomerov dochádza k redukcii zásob podzemných vôd. V zmysle zákona o vodách č. 364/2004 Z. z. sú definované štyri chránené územia:

- a) Chránené vodohospodárske oblasti,
- b) Ochranné pásma vodárenských zdrojov,
- c) Citlivé oblasti,
- d) Zraniteľné oblasti.

Obcou preteká potok Sveržovka. Hydrogeografická sústava územia patrí do povodia rieky Bodrog. Najvýznamnejším vodným tokom v okrese Bardejov je rieka Topľa.

Chránenými časťami krajiny v k.ú. Nižný Tvarožec sú:

1. Ochranné pásmo prírodnej rezervácie Stebnícka Magura s 3.stupňom ochrany podľa Zákona o ochrane prírody.
2. Lesné a lúčne biotopy európskeho a národného významu, identifikované orgánom ochrany prírody, ktoré je potrebné udržiavať v priaznivom stave a na nevyhnutnú realizáciu činnosti,

ktorou sa môžu tieto biotopy poškodiť alebo zničiť, je potrebný súhlas orgánu ochrany prírody.

Poľnohospodárstvo:

Transformácia a reštrukturalizácia poľnohospodárstva je spojená s prudkým znižovaním počtu pracovníkov v posledných rokoch s dosahom hlavne na nízko kvalifikovanú pracovnú silu má výraznú segmentáciu pracovných trhov s prehlbovaním nerovností na trhu práce. Predpokladá sa aj ďalší pokles stálych pracovných miest v poľnohospodárstve na úkor krátkodobých sezónnych pracovných úväzkov.

Lesné hospodárstvo:

Lesné hospodárstvo je rozvinuté. Je tu súvislý les s výskytom jedle, buka, javora a lípy, nachádza sa hlavne severovýchodnej časti.

Ovzdušie a klimatické zmeny

K zlepšeniu stavu ovzdušia prispieva aj postupné používanie obnoviteľných zdrojov energie obyvateľmi obce. Obec nie je plynofikovaná, čo by zásadne zmenilo ovzdušie v obci. Cieľovým stavom je dosiahnutie čistého ovzdušia a udržateľná krajina v oblasti okresu Bardejov a jej širšieho okolia. Klimatické zmeny spôsobené zvýšenými antropogénnymi emisiami skleníkových plynov predstavujú najvýznamnejší enviromentálny problém v ľudskej histórii. Znečisťovanie ovzdušia spôsobujú vysoké energetické vstupy v podobe fosílnych palív, uvoľňujúce skleníkový plyn – oxid uhličitý (CO₂) a ďalej najmä emisie oxidu dusného, amoniaku a metánu. Územím obce sa prelína najviac negatívnych vplyvov na územie, spôsobujúcich zhoršenie stavu životného prostredia. Rozhodujúce najvýznamnejšie priemyselné stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia sú situované severným smerom. Emisie z týchto zdrojov v rámci emisií celkového diaľkového prenosu znečisťujúcich látok celoplošne ovplyvňujú do určitej miery kvalitu ovzdušia. Cez obec neprechádza frekventovaná cestná komunikácia, pričom emisie pochádzajúce z automobilovej dopravy (CO, NOX, VOC), ktoré vplývajú na kvalitu ovzdušia. Kvalita ovzdušia v lokalite je ovplyvňovaná predovšetkým činnosťou veľkých priemyselných zdrojov, ktoré sú ale lokalizované vo vzdialenejšom okolí. Štruktúra priemyslu, ktorá je tu zastúpená drevospracujúcim priemyslom, výrobou elektrickej energie, je charakteristická vysokou energetickou náročnosťou používaných technológií so značným únikom emisií, čo v konečnom dôsledku negatívne vplyva na kvalitu ovzdušia v oblasti. Na celkovom znečistení

ovzdušia sa podieľajú aj stredné a malé zdroje. Sú to predovšetkým emisie zo zdrojov, ktoré zabezpečujú dodávku tepla pre bytovo-komunálnu sféru, ale ich príspevky v porovnaní s menovite uvedenými zdrojmi sú značne menšie.

Na Slovensku boli vypracované viaceré koncepčné materiály, ktorých súčasťou je aj politika zmierňovania nepriaznivých účinkov klimatickej zmeny, a to priamo, znížením emisií skleníkových plynov alebo nepriamo obmedzovaním negatívnych vplyvov energetiky, poľnohospodárstva a ďalších ekonomických činností.

Na znečistenie upozornia meteorológovia, ktorí v kritických situáciách vydajú výstrahy. Podobný systém výstrah funguje napríklad pri povodniach. Vysoké hodnoty drobného prachu vážne ohrozujú zdravie. Týka sa to na Slovensku najmä okolia Prievidze, Ružomberka, Žiliny či Strážskeho. Znečistenie sa do vzduchu dostáva najmä pri spaľovaní uhlia, dreva a biomasy, pri ťažbe nerastných surovín či z automobilovej dopravy. To, že situácia u nás je kritická, potvrdila správa Európskej environmentálnej agentúry z jesene minulého roka. Zo všetkých krajín Európskej únie sa Slovensko dostalo na tretiu najhoršiu priečku.

Zelený rezort preto zaviedol nový typ smogovej situácie, ktorú monitorujú meteorológovia a v priebehu dňa zverejňujú hodnoty prachu pre 32 staníc. Ak prašnosť prekročí dva dni po sebe 100 mikrogramov na kubický meter, vydajú upozornenie. Pri prekročení hodnoty 150 sa vyhlási výstraha. Vtedy musia samosprávy urobiť opatrenia, vďaka ktorým úroveň prachu vo vzduchu klesne. Vyhlasovanie smogovej situácie má na starosti Slovenský hydrometeorologický ústav. Ten informuje aj prostredníctvom svojej stránky shmu.sk. Úrady životného prostredia v spolupráci s ministerstvom životného prostredia majú pripravené akčné plány k redukcii prachových častíc pre dané zóny a aglomerácie. Obsahujú krátkodobé opatrenia pre prípady, že by nastali situácie ohrozenia kvality ovzdušia. Akčné plány sú súčasťou všeobecne záväzných nariadení miest a obcí. Ak škodlivé látky v ovzduší tri dni po sebe prekročia limit, musí Slovenský hydrometeorologický ústav informovať príslušný okresný úrad.

Cestná infraštruktúra

Obec je napojená na cestnú sieť Slovenska prostredníctvom cesty tretej triedy číslo 544008, ktorá spája Nižný Tvarožec s cestou I. triedy č. 74 a Bardejovom a Vyšným Tvarožcom. Obec je obsluhovaná autobusovými linkami a autobusovými zastávkami. Verejná autobusová doprava je zabezpečovaná SAD Prešov, a.s., Prevádzka Bardejov. Pre zastávky je potrebné vybudovať zastávkové niky s prístreškami a spevnené nástupištia. Obyvatelia vo vysokej

miere využívajú vlastnú osobnú dopravu. Parkovacie plochy sú vybudované v malom množstve, je potrebné ich dobudovanie. Z hľadiska vytvárania podmienok na zvyšovanie ekonomického potenciálu riešeného územia obce má význam, jeho napojenie na nadradenú dopravnú infraštruktúru na jednej strane a celkový stav dopravnej siete priamo nachádzajúci sa v riešenom území.

Železničná doprava

Riešeným územím neprechádza železnica. Dĺžka železničnej trate v okrese Bardejov je 18 km. Traťou č.446 Bardejov - Raslavice - Kapušany - Prešov, cez trať č.447 Muszyna - Plaveč - Prešov - Kysak je okres napojený na hlavný železničný ťah Slovenska a medzinárodné železničné trate E 834, E833, E 802, E 838 a E 839.

Letecká doprava

Na území obce ani okresu sa nenachádza letisko. Najbližšie verejné letisko, ktoré má štatút medzinárodného letiska, je v Košiciach, vzdialené 103 km po trase Košice – Prešov – Bardejov. Ďalšie letisko je v Poprade, ktoré však vsúčasnosti nie je intenzívnejšie využívané pre medzinárodnú dopravu.

Energetika

Obec je zásobovaná elektrickou energiou z ES. Transformačné stanice sú primárne napájané 22 kV VN prípojkami z VN vedenia č.250. Sekundárna rozvodná el. NN sieť v obci je vzdušná na betónových podperných bodoch.

Verejné osvetlenie (VO) je umiestnené ako súčasť nn siete. Rozvod VO je realizovaný vodičom AlFe, upevneným na spodnejstrane konzol NN siete. Sekundárne rozvody NN sú realizované vzdušným rozvodmi na betónových stĺpoch s vodičmi AlFe a AES.

K zlepšeniu stavu ovzdušia prispieva aj používanie obnoviteľných zdrojov energie. Obec nie je plynofikovaná. Zásobovanie teplom je na báze tuhých palív a čiastočne aj na báze tepelných čerpadel.

Teplá voda sa získava bojlerami napojenými na kotol z tuhým palivom a na elektrickú energiu, na varenie sa využíva elektrina a drevo.

Za základné energetické nosiče sú všeobecne považované klasické paliva, ako drevo a zemný plyn. Jednou z priorít energetickej politiky Slovenska by malo byť zabezpečenie energetickej bezpečnosti cestou energetickej efektívnosti a zvýšením podielu využívania obnoviteľných energetických zdrojov.

Bioenergie

Zohrávajú v tomto procese oveľa významnejšiu úlohu ako sa jej prikladá. Jej využívanie znižuje závislosť Slovenská na dovoze primárnych energií, znižuje zaťaženie životného prostredia, prispieva k formovaniu trvalo udržateľného spôsobu života na Zemi znížením produkcie CO₂, prispieva posilňovaniu regionálnej politiky a znižuje emisie so spaľovania fosilných palív.

Zdroje biomasy na energetické účely sú predovšetkým lesy. Perspektívny zdroj palivovej biomasy tvoria energetické porasty rýchlorastúcich drevín – topol, vrb, agát, osika, jelša, jednoročných a viacročných energetických plodín. Energetické porasty možno zakladať na plochách nevhodných pre klasickú poľnohospodársku a lesnícku produkciu, na pôdach dočasne vylúčených z poľnohospodárskej výroby, pôdach kontaminovaných vhodných len na produkciu pre nepotravinárske účely a tiež na zdevastovaných plochách v priemyselných aglomeráciách. Pri veľmi krátkom časovom horizonte 3 – 5 rokov dosahovať priemerný prírastok okolo 10 ton sušiny ročne. Pod energetickým potenciálom rozumieme drevný odpad, ktorý vznikol v rôznych podobách, drevný odpad je možné zhodnotiť tak materiálovo ako aj energeticky. Drevospracujúci priemysel vytvára ročne 1 410 tis. ton odpadu. Celková energetická hodnota využiteľného odpadu z drevospracujúceho priemyslu je 18,1 PJ, z toho sú 2/3 z mechanického opracovania dreva a 1/3 z čierneho výluhu. Najväčšími producentmi odpadu sú veľké drevospracujúce podniky, ktoré však tento odpad aj najčastejšie využívajú na energetické účely.

Telekomunikačná a informačná infraštruktúra

Obec je súčasťou Centra služieb a infraštruktúry Východ. Telefónni účastníci obce sú pripojení po prípojných kábloch. Mobilnú telekomunikačnú sieť na území obce zabezpečuje spoločnosť Slovak Telekom. Svoje zariadenie majú priamo v katastrálnom území obce. Televízne a rozhlasové vysielanie - príjem je z individuálnych antén a satelitov. V obci nie je uložený optický kábel.

Rozvod miestneho rozhlasu v obci je prevedený na kamenných stožiaroch, ústredňa rozhlasu je situovaná v budove obecného úradu. Rozvody MR sú sčasti preložené na stožiare NN vedenia s kábelovým prepojením jednotlivých reproduktorov.

Národný projekt Dátové centrum obcí a miest (DCOM) zaznamenáva DataCentrum elektronizácie územnej samosprávy Slovenska (DEUS) významný nárast záujmu obcí a miest o zapojenie do tohto projektu.

Cieľom projektu DCOM je vybudovať pre obce a mestá špecializované dátové centrum, v ktorom bude sústredená infraštruktúra a softvérové vybavenie potrebné na sprístupnenie elektronických služieb samosprávy občanom. Vďaka elektronizácii 141 služieb miest a obcí, ako sú napríklad miestne dane a poplatky, evidencia obyvateľstva, či sociálne služby, bude práca zamestnancov obcí a miest jednoduchšia a rýchlejšia. Dátové centrum obcí a miest zároveň zlepší fungovanie vnútornej agendy obcí a miest a zabezpečí prepojenie s už existujúcimi informačnými systémami verejnej správy.

1.2.2 Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracovala SR za účasti partnerov a ktorým sa stanovila stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021 – 2027. Partnerská dohoda je uzatvorená medzi Slovenskou republikou a Európskou komisiou. V rámci prijatej legislatívy EÚ pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ (článok 5 nariadenia EÚ o spoločných ustanoveniach):

1. Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa,
2. Zelenšia, nízkouhlíková Európa,
3. Prepojenejšia Európa,
4. Sociálnejšia Európa,
5. Európa bližšie k občanom.

1.2.3 Informácia o procese participatívnej tvorbe PHRSR

Spracovanie dokumentu PHRSR obce Nižný Tvarožec bolo realizované v súlade s cyklom strategického riadenia obce v jednotlivých krokoch:

- 1) strategické plánovanie (identifikácia výziev a problémov),
- 2) programovanie (definovanie cieľov a plánov na dosiahnutie cieľov),
- 3) návrh spôsobu realizácie a jej riadenie (vrátane riadenia zdrojov a finančného manažmentu),
- 4) návrh spôsobu monitoringu a hodnotenia,
- 5) adaptácia stratégie alebo tvorba novej stratégie.

PHRSR je dokumentom „otvoreným“, ktorý si na základe priebežného monitoringu a hodnotenia môže vyžiadať adaptáciu na nové potreby, vzniknuté problémy, či na nové výzvy, pre ktoré môže byť obec postavená.

Po ukončení realizácie PHRSR na roky 2025 – 2032, t.j. na konci uvedeného obdobia je nevyhnutné implementáciu vyhodnotiť v záverečnom hodnotení a započat' proces tvorby novej stratégie na nasledujúce obdobie.

Indikatívny harmonogram procesu spracovania PHRSR:

1	Schválenie iniciatívy spracovania nového dokumentu PHRSR, poverenie gestora a koordinátora prípravných a realizačných prác	2/2025	2/2025	OZ
2	Spracovanie analytickej časti, vyhodnotenie predošlého dokumentu PHRSR, tvorba pracovných skupín, informovanie verejnosti	3/2025	3/2025	Gestor/koordinátor
4	Vytvorenie on-line dotazníka pre verejnosť	2/2025	2/2025	Gestor/koordinátor
5	Spracovanie výstupov z existujúcich strategických dokumentov obce	3/2025	3/2025	Gestor/koordinátor
6	Práca v pracovných skupinách pre jednotlivé oblasti	3/2025	3/2025	Gestor/koordinátor
7	Pripomienkovanie výstupov pracovných skupín, vrátane finálneho dokumentu PHRSR	3/2025	4/2025	Gestor/koordinátor
8	Schválenie PHRSR		20.05.2025	OZ

Plnenie harmonogramu spracovania PHRSR	
02/2025	Spracovanie a schválenie vstupnej správy
02/2025	zber dát pre tvorbu vízie obce do roku 2035 – DOTAZNÍK pre verejnosť
03/2025	Pracovné stretnutie - Finalizácia vízie obce Nižný Tvarožec do roku 2035 - SWOT analýzy k jednotlivým oblastiam
03/2025	Pracovné stretnutie - SWOT analýzy pre oblasti 1) Oblasť ľudských zdrojov 2) Oblasť životného prostredia a cestovného ruchu
03/2025	Pracovné stretnutie - Spracovanie strategickej časti pre oblasť Technická infraštruktúra
03/2025	Pracovné stretnutie - Spracovanie strategickej časti pre oblasť Kultúra, školstvo, sociálna oblasť
03/2025	Pracovné stretnutie - Spracovanie strategickej časti pre oblasť Životné prostredie /cestovný ruch
03/2025	Pracovné stretnutie - Spracovanie strategickej časti pre oblasť Šport
04/2025	Pracovné stretnutie - Finalizácia dokumentu s vedením obce pre pripomienkovaním verejnosťou

2 ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ

2.1 Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií

Informácia o stratégiách (kľúčových dokumentoch, opatreniach, aktivitách, projektoch implementovaných obcou)

Obec Nižný Tvarožec v zmysle platnej legislatívy má vypracované relevantné parciálne stratégie, ktoré implementuje alebo ich realizáciu už naplnila. Z uvedených dokumentov vyplynuli opatrenia a aktivity v jednotlivých oblastiach rozvoja obce, ktoré boli realizované úplne, čiastkovo alebo boli prehodnotené ako neaktuálne, prípadne boli preformulované v súlade s aktuálnymi potrebami obce.

2.2 Analýza vonkajšieho prostredia

Analýza vonkajšieho prostredia vychádza z minulého vývoja a snaží sa predvídať a analyzovať budúce vplyvy v jednotlivých skúmaných oblastiach. Do úvahy sa berú vonkajšie faktory rozvoja obce, rôzne negatívne javy vonkajšieho prostredia a bližšie sa špecifikujú príležitosti, ktoré môžu pomôcť obci k dosiahnutiu cieľov a ohrozenia, ktoré naopak môžu

dosiahnutie cieľov skomplikovať. Vonkajšie prostredie predstavuje tie oblasti, ktoré ovplyvňujú rozvoj obce, ale obec ich nedokáže nijako ovplyvniť svojou činnosťou.

Obec Nižný Tvarožec je členom Združenia obcí Mikroregión Horná Topľa a Miestnej akčnej skupiny Horná Topľa s cieľom naplňovať aktivity v oblastiach ochrany životného prostredia, rozvoja kultúry a tradičných remesiel, zlepšovania úrovne vzdelávania, zdravotnej a sociálnej starostlivosti, vytvárania podmienok pre zlepšovanie situácie v poľnohospodárstve, doprave a stavebníctve a zlepšovanie komunikácie subjektov v mikroregióne a navonok.

Obec katastrálne susedí s obcami Sveržov, Gaboltov, Zlaté, Stebník, Vyný Tvarožec a Cigeľka.

Potenciál územia, v ktorom sa nachádza obec Nižný Tvarožec je výhodná z hľadiska cestovného ruchu. Možnosti rekreačného využitia ponúka krajinný priestor vrchov Busov, Stebnicka Magura a Ondavská vrchovina.

2.3 Kľúčové trendy vývoja, ak by sa stratégia PHRSR neimplementovala

PHRSR obce Nižný Tvarožec definuje problémy, ktoré v rôznej miere intenzity a aktuálnosti reflektujú potreby obyvateľov obce Nižný Tvarožec, ako obce s rázovitým prírodným, kultúrnym i historickým zázemím a obce s perspektívou pre rozširovanie novej výstavby. V prípade, ak by sa táto stratégia neimplementovala rozvoj kvality života v obci ako sídla aj ako komunity by stagnoval, existujúce zdroje by boli vyčerpané v krátkom čase, prípadne by ich využívanie bolo na hranici toho, čo dokážu ešte ponúknuť v potrebnej kvalite a rozsahu. Uvedené sa týka technickej i sociálnej infraštruktúry, služieb a kvality vzdelávania, ale taktiež životného prostredia – keďže by sa neimplementovali opatrenia na jeho ochranu.

2.3 Strom problémov

Oblasť ľudských zdrojov	Oblasť technickej infraštruktúry	Environmentálna oblasť
1. Absencia poskytovania celoročných sociálnych služieb pre seniorov /prípadne zdravotne znevýhodnených	1. Nedostatočná bezpečnosť chodcov a účastníkov cestnej premávky	1. Nedostatočná ochrana vôd na území obce
2. Chýbajúci systém dobrovoľníctva v jednotlivých oblastiach života obce	2. Nedostatočná bezpečnosť a kvalita služieb poskytovaných vo verejných budovách	2. Nedostatočná prevádzková kapacita obce pre činnosti súvisiace s nakladaním s odpadmi obci a verejných priestranstvách v obci
3. Nedostatočná podpora zamestnanosti ťažko zamestnateľných a zdravotne znevýhodnených obyvateľov obce	3. Nedostatočná vybavenosť obce v oblasti športu a voľnočasových aktivít	3. Nedostatočné využitie funkcií zelene (okrem estetickej a produkčnej)
4. Chýbajúce športové podujatia pre podporu komunitného života v obci	4. Nedostatočná bezpečnosť obyvateľov obce a ich majetku pri miestnom potoku	4. Nedostatočne využitý potenciál obce pre rozvoj turizmu a cestovného ruchu
5. Nedostatočná úroveň podmienok pre rozvoj športu	5. Nevyhovujúci stav majetkovo-právnych vzťahov obce	
6. Chýbajúca ponuka neformálneho vzdelávania v obci	6. Nedostatočná bezpečnosť detí a žiakov	
7. Nedostatočné personálne zabezpečenie oblasti rozvoja kultúry	7. Zlý stav komunikácií vedúcich do obce aj z obce	
8. Chýbajúca ponuka	8. Absencia kanalizačnej	

kultúrneho podujatia pre publikum mladého diváka a publikum duchovnej piesne	siete a čiastočného pokrytia ČOV	
9. Klesajúci záujem žien a mládeže o šport		

Obec Nižný Tvarožec sa nachádza v Prešovskom kraji. Prešovský kraj je charakterizovaný ako priemyselno-poľnohospodársky región s významným zastúpením služieb. Z hľadiska štruktúry priemyslu patria k najvýznamnejším priemyselným odvetviam potravinársky, chemický, strojársky, odevný, textilný, drevospracujúci, elektrotechnický a farmaceutický priemysel. Ťažký priemysel naopak v kraji nemá zastúpenie.

Prešovský kraj disponuje rozsiahlym prírodným, kultúrnym a spoločenským potenciálom pre využitie v cestovnom ruchu. Miera jeho využívania pre cestovný ruch je významne rozdielna v jednotlivých častiach kraja a súčasne dochádza k postupnému zániku niektorých atraktivít (hlavne kultúrnych a prírodných pamiatok) z rôznych dôvodov (prírodné katastrofy, iné hospodárske záujmy, chátranie objektov, vandalizmus a i.). Potenciál rozvoja cestovného ruchu v Prešovskom kraji je významným faktorom rozvoja kraja.

Je potrebné vnímať aj negatíva Prešovského kraja, v ktorom sa obec Nižný Tvarožec nachádza. Prešovský kraj má dlhodobo najnižšiu úroveň makroukazovateľov ako sú hrubý domáci produkt v bežných cenách na obyvateľa a hrubá pridaná hodnota na jedného obyvateľa zo všetkých samosprávnych krajov na Slovensku. Nie je vybudované diaľničné prepojenie kraja s inými regiónmi. Prepojenie kraja s hlavným mestom SR Bratislava je preťažené a nekvalitné, o čom svedčí aj vysoký počet dopravných nehôd. Nevyhovujúce je aj severno-južné prepojenie Prešovského kraja smerom na hranicu s Poľskou republikou a Maďarskou republikou. Nedostatočne rozvinutá štruktúra ciest je príčinou zhoršenia rozvojových možností v kraji.

2.4 Výstupy SWOT analýz

SWOT analýza dokáže výstižne a objektívne charakterizovať slabé a silné stránky obce, príležitosti aj ohrozenia. Silné stránky obce majú pozitívny vplyv na rozvoj obce, zahŕňajú v sebe rôzne konkurenčné výhody pre rozvoj v danom území. Slabé stránky majú nepriaznivý vplyv na rozvoj obce v danom regióne. Príležitosti sú pozitívne vplyvy v danom území a ohrozenia zasa negatívne.

OBLASŤ ĽUDSKÝCH ZDROJOV Oblasť zdravotníctva a sociálnych vecí

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
PLÁNOVANIE • Vypracovaný PHRSR obce Nižný Tvarožec • Vypracovaný Územný plán obce Nižný Tvarožec ZDRAVOTNÍCTVO • Dostupnosť zdravotnej a sociálnej starostlivosti (Gaboltov, Bardejov, Prešov) SOCIÁLNE SLUŽBY • Obec poskytuje základné sociálne poradenstvo • Využívanie opatrení aktívnej politiky trhu práce (aktivačné) pre nezamestnaných • Obec vykonáva inštitút osobitného príjemcu pre poberateľov dávok v hmotnej núdzi KOMUNITNÝ ŽIVOT, SLUŽBY A ZÁZEMIE • Kultúrne a spoločenské podujatia, • Posilňovňa, • Multifunkčné ihrisko, DEMOGRAFIA • Migračný a prirodzený prírastok obyvateľstva, • Silné zastúpenie ľudí v produktívnom veku, • Flexibilita a mobilita obyvateľov dochádzať za prácou	ZDRAVOTNÍCTVO • Chýbajúce prístrojové a technické vybavenie (napr. AED defibrilátor) SOCIÁLNA OBLASŤ • Chýbajúce zariadenie sociálnych služieb pre seniorov a ZŤP v obci • Nevyužívanie možností dobrovoľníckej služby/ absolventskej praxe pre prácu v sociálnej oblasti • Nefungujúca dobrovoľnícka činnosť rodičov a detí • Slabá dobrovoľnícka činnosť obyvateľov obce • Nízke príjmy seniorov - slabá schopnosť platiť za poskytovanie sociálnych služieb • Chýbajúci sociálny/ obecný podnik, chránená dielňa, chránené miesto • Obmedzený rozpočet obce pre vyplatenie jednorazových príspevkov obce • Nedostatok finančných prostriedkov na rozšírenie a vykonávanie sociálnych služieb • Nízky príjem občanov v hmotnej núdzi • Nedostatok pracovných príležitostí v okolí • Nedostatočné vedomosti o ochoreniach a úrazoch seniorov Služby pre cieľovú skupinu • Absencia Obecnej knižnice KOMUNITNÉ ZÁZEMIE • Absencia potravín, pohostinstva, pošty

	• Chýbajúce podmienky a zázemie pre voľnočasové aktivity mládeže, • Nedostatočná ponuka a dostupnosť športovísk (cyklochodník) • Absencia Komunitného centra • Nedostupnosť telocvične • Nedostatočná bezbariérovosť sociálneho prostredia komunity a jeho prvkov (obecný úrad, sála KD) Nefungujúce služby pre cieľovú skupinu • Polícia v obci BEZPEČNOSŤ • Absencia kamerového systému v obci
Príležitosti • Legislatívna i finančná podpora nových foriem sociálnych služieb pre jednotlivé cieľové skupiny	Ohrozenia • Legislatívne zmeny – zák.o soc.službách • Demografická krivka (stárnutie) – odliv mladých z regiónu • Epidémie v dôsledky zmeny klímy – prinášajúce nové ohrozenia • Rozpad spoločenských, komunitných, rodinných vzťahov

Oblasť vzdelávania

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
VYBAVENIE / PRIESTORY • Materská škola • Základná škola • Hasičská zbrojnica • Multifunkčné ihrisko • Detské ihrisko • Posilňovňa	PROSTREDIE • Absencia ZŠ • Absencia Workoutového ihriska • Absencia Outdoorového ihriska VYBAVENIE / PRIESTORY • Absencia obecnej knižnice • Chýba dopravné ihrisko, • Chýbajúce zázemie pre žiakov po vyučovaní (neformálne) – klubovňa • Neexistujúce neformálne vzdelávanie dospelých
Príležitosti • Získanie finančných prostriedkov z rôznych fondov, dotácií, ŠR	Ohrozenia • Demografická krivka

Oblasť kultúry, kultúrneho dedičstva a spoločenského života

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
KULTÚRNE SPOLKY / ĽUDSKÝ POTENCIÁL - DHZ Nižný Tvarožec, - DHZO Nižný Tvarožec, - ZO JDS Nižný Tvarožec, - ZO SZPB, - TJ Busov Nižný Tvarožec, - Urbárska spoločnosť- pozemkové spoločenstvo Nižný Tvarožec - Pol'ovnícke združenie Busov - ZO ÚŽS	KULTÚRNE VÝSTUPY – PODUJATIA - Chýbajúce inovatívne kultúrne aktivity v obci - Chýbajúce kultúrne podujatia pre mladého diváka - Chýba kultúrny záber pre publikum duchovnej a cirkevnej piesne - vedenie obecnej kroniky PODMIENKY: - Nedostatočne technicky vybavený kultúrny dom - Chýbajúci náučný chodník - Nedostatočná prezentácia a rozvoj tradičných remesiel - Nevyužitie autobusové zastávky pre propagáciu obce (bannery) - Chýbajúci informačný vstup do obce: propagácia - Absencia kultúrneho a turistického centra - Chýbajúci prírodný amfiteáter.
KULTÚRNE VÝSTUPY - PODUJATIA - Historické dedičstvo- Drevená zvonica, z 18.st., Gréckokatolícky kostol Povýšenia sv. Kríža, z r.1777, - pamätná tabuľa Thomasa Bella, - www.niznytvarozec.sk, - posedenie so seniormi, Mikulaš, letné kino, divadelné predstavenie, Silvester, fašiangový ples PODMIENKY: - Existencia kultúrneho domu	
Príležitosti - Získanie finančných prostriedkov z rôznych fondov, dotácií, ŠR - podpora vzniku nových pracovných miest v cestovnom ruchu - využitie prírodného a turistického potenciálu obce - využitie historického potenciálu obce	Hrozby -

Oblasť športu

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
ŠPORTOVÉ SPOLKY / ŠPORTOVCI - DHZ Nižný Tvarožec, ŠPORTOVÉ PODMIENKY - Hasičská zbrojnica, - Posilňovňa, - Multifunkčné ihrisko, - Detské ihrisko	ŠPORTOVÉ SPOLKY / ŠPORTOVCI - Chýba ponuka pre všetky generácie v rámci rekreačného športu ŠPORTOVÉ PODMIENKY - Chýbajúce športoviská/workoutové ihrisko, outdoorové ihrisko. ŠPORTOVISKÁ

	• Chýbajúca viacúčelová hala • Chýbajúce voľnočasové doplnkové športové vybavenie (detské zázemie - preliezky, tréningová plocha za brámkami...) (skate / trail park) • Chýbajúce cykloturistické chodníky a prepojenie s okolitými obcami • Chýbajúca turistická infraštruktúra: verejné toalety, oddychová zóna (s občerstvením), smerovníky v obci, náučný chodník • Chýbajúce netradičné športy a športoviská - chýbajúci skate park /trailová dráha/ bike cross, cestný beh, orientačný beh • Chýbajúce nenáročné športové plochy na periférii obce (voľnočasové aktivity) – majetkové pomery (analýza počtu mladých rodín a detí) • Chýbajúce dopravné ihrisko, outdoorové ihrisko
Príležitosti • Vytváranie partnerstiev susedných obcí k budovaniu cykloturistických chodníkov	Ohrozenia • Zlé poveternostné podmienky pre rozvoj zimných športov

Oblasť technickej infraštruktúry

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
BUDOVY • Materská škola, Základná škola, Kultúrny dom, Obecný úrad, Hasičská zbrojnica, Dom smútku ÚZEMNÝ PLÁN • Spracovaný územný plán obce VODOVOD • Vybudovaný vlastný vodovod v celom zastavanom území obce ROZHLAS, TELEFÓN, INTERNET, OSVETLENIE, • 100 % pokrytie obecný rozhlasom, • 100 % pokrytie pevnou telekomunikačnou sieťou, • 100 % pokrytie mobilnej telekomunikačnej siete (Slovak Telekom) • 100 % pokrytie internetovými sieťami, • Dobrá úroveň elektrosietí, • Čiastočné vybudovanie optického kábla	KANALIZÁCIA a ČOV • Chýba PD na kanalizáciu a ČOV • Potreba riešenia splaškovej vody s rodinných domov MIESTNE KOMUNIKÁCIE • Zlý technický stav miestnych komunikácií • Zlý technický stav mostov v obci • Chýbajúci chodník a osvetlenie pohrebiska v obci POZEMKY • Nevysporiadané pozemky pod cestami – parkoviskom • Nedobudované miestne komunikácie • Chýbajúce odvodnenie ulíc • Nedostatok voľných obecných pozemkov - chýbajúce pozemky vo vlastníctve obce /pre zberné miesto odpadu, športoviská BUDOVY • Rekonštrukcia Domu smútku,

BYTOVÁ ZÁSTAVBA • Rozvinutá individuálna bytová výstavba	• Potreba výstavby amfiteátru, • Garáž na uskladnenie komunálnej techniky, • Bytový dom pre mladé rodiny, PLYNOFIKÁCIA • absencia dodávky plynu v obci ROZHLAS, INTERNET, OSVETLENIE, KAMEROVÝ SYSTÉM • Zlý technický stav verejného osvetlenie • Zlý technický stav obecného rozhlasu • Chýbajúci komplexný kamerový systém v obci • Absencia kompletného pokrytia optickým káblom v obci ŠPORTOVISKÁ a VOLENOČASOVÉ ZÓNY • Chýbajúce športoviská, outdoorové ihrisko, workoutové ihrisko PROTIPOVODŇOVÉ OPATRENIA • Chýbajúce udržiavacie práce na protipovodňových opatreniach na okolitých prítokoch, potreba výstavby hrádze, malej vodnej nádrže s poldrami, regulácie potoka DOPRAVA: • Stará autobus. zastávka CYKLODOPRAVA • Absencia cyklochodníkov TURISTICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA • Absencia Turisticko-informačného centra v obci • Chýbajúce turistické značenie v obci • Chýbajúce smerovníky v obci • Chýbajúca turistická infraštruktúra: verejné toalety, oddychová zóna (s občerstvením) • Chýbajúce odpadkové koše v obci • fotovoltická nabíjačka pre elektrobicykle OSTATNÉ • Chýbajúci nízkokapacitný zberný dvor
PRÍLEŽITOSTI Podpora investícií z externých zdrojov Inovácie (finančne dostupné) v oblasti TI	OHROZENIA Zmena klimatických podmienok spolu s dôsledkami na stave TI Prírodné katastrofy (povodne)

Environmentálna oblasť

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
VODA • Vodný tok tečúci cez obec- Sveržovka AKTÉRI V OBLASTI ŽP • Stavebný úrad s kompetenciami pre oblasť ŽP, stavebného poriadku a dopravy ODPAD • Fungujúci systém separovaného zberu - vrecového (zmiešané plasty, PET fľaše, papier, sklo, tetrapaky, elektroodpad, nebezpečný odpad) • 100% kompostovanie domácností v obci (kompostovacie nádoby v každej domácnosti) • Obec zabezpečuje vývoz veľkokapacitných kontajnerov	VODA • Nevybudovaná kanalizačná sieť v obci • Chýbajúca kontrola vývozu a likvidácie splaškových vôd z domácich žump • 80 % domácností má žumpy (využívané) • Vypúšťanie splaškových vôd do priľahlých plôch rodinných domov a do dažďovej kanalizácie • Nevysporiadané pozemky vodných tokov • Čiastočne upravené koryto miestneho potoka- Sveržovka • Chýbajúca realizácia protipovodňových opatrení (úprava koryta, hrádzka, úprava brehových násypov na miestnom potoku- Sveržovka) • Vybudovanie malej vodnej nádrže s poldrami. • Chýbajúci dokument – mapa povodňového ohrozenia (hladinového režimu toku s vypočítaním hladiny Q100 ročnej veľkej vody alebo realizácie protipovodňových opatrení) INFRAŠTRUKTÚRA • chýbajúca verejná kanalizácia, vodovod a ČOV ODPADY • Chýba oficiálne obecné kompostovisko s vybavením – technológiou (pozemok, domáce kompostovanie, komunitné kompostovanie) • Chýba zberný dvor • Sezónne spaľovanie bioodpadu (občasné spaľovanie odpadu v rámci vykurovania) • Opakujúce sa začínajúce malé čierne skládky • Chýbajúce nádoby na separovaný zber na verejných priestranstvách v obci OVZDUŠIE • Zvyšujúci sa počet domácností vykurovaných tuhým palivom • Chýbajúce protihlukové opatrenia, proti výparom / zápachom – výsadba zelených

	pásov DOPRAVA • Nárast individuálnej dopravy • Parkovanie na zelených plochách a obecných komunikáciách • Chýbajúci cyklochodník mimo obce • Chýbajúca infraštruktúra pre cyklistov
Príležitosti • Spoločné riešenia problémových oblastí na úrovni mikroregiónu (RIUS, UMR) • Dôkladne vykonávané kompetencie subjektov verejnej a štátnej správy na úseku ŽP	Hrozby • Legislatíva zaťažujúca obce • Legislatíva benevolentná voči znečisťovateľom ŽP • Prírodné katastrofy (povodne) • Zmena klimatických podmienok spolu s dôsledkami

Oblasť turizmu a cestovného ruchu

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
LOKALITA, PROSTREDIE • Dobré prírodné dispozície pre návštevnosť obce • Prírodný a kultúrno-historický potenciál obce (Drevená zvonica, z 18.st., Gréckokatolícky kostol Povýšenia sv. Kríža, z r.1777, pamätná tabuľa Thomasa Bella) • Dobrá poloha obce • Dobrá dopravná dostupnosť (cestná) • kvalita životného prostredia • vhodné turistické podmienky • podmienky pre poľovníctvo	• Slabá informovanosť turistov /navigačné turistické tabule, rozchodník/ • Neexistencia mikroinfraštruktúry k rozvoju CR (rozchodník, verejné WC, odpadkové koše, detské ihrisko, náučný chodník) • Nedostatočný počet turistov (ktorý by vyvolal podnikateľský zámer v oblasti CR) • Nevysporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom a budovám • Nedostatočná propagácia obce • Nevyužívaná on line reklama • Nerozvinutá agroturistika (predaj z dvora, trhovisko,...) • Chýbajúce atrakcie v obci na udržanie turistov v obci (požičovňa bicyklov...) • Chýbajúce možnosti ubytovania a stravovania • Chýba sieť služieb cestovného ruchu
Príležitosti • Podpora investícií z externých zdrojov EŠIF, ministerstiev • rozšírenie ponuky pre cestovný ruch • rozšírenie ponuky ubytovacích a reštauračných zariadení • vytvorenie vodnej nádrže • výstavba regulácie potoka • rozšírenie cezhraničnej spolupráce • výstavba amfiteátra	Hrozby • Slabý záujem turistov o turistiku v tomto regióne • Nedostatok finančných prostriedkov na údržbu športovísk a rekreačných objektov • náročné získavanie finančných zdrojov a podpôr • nízka kvalita poskytovaných služieb • zhoršujúci sa stav životného prostredia

• výstavba multifunkčného ihriska • vybudovanie vyhliadkovej veže • rekonštrukcia kultúrneho domu, oprava pódia, zateplenie, rekonštrukcia WC • výstavba miestneho parku v obci	všeobecne
---	-----------

3. Rozvojová stratégia obce

Presun kompetencií na nižšie samosprávne celky v rámci reformy verejnej správy na základe Zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, vo svojom článku I § 2 definuje prechod určitých kompetencií do pôsobností obce. Na úseku regionálneho rozvoja prešli do pôsobnosti obcí nasledujúce kompetencie:

- Vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja,
- Vypracúvanie programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja,
- Koordinovanie spolupráce právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja obcí.

Na zákon č. 416/2001 Z. z. nadväzuje zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý stanovuje základnú štruktúru Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce. Ten pozostáva z analýzy hospodárskeho a sociálneho prostredia obce, ustanovenia základných smerov jej rozvoja v podobe priorít, opatrení a projektových zámerov. Je to strednodobý rozvojový dokument obce, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňujúci ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

Regionálna politika predstavuje aktívne ovplyvňovanie a koordináciu hospodárskych procesov v územných častiach štátu alebo väčšieho ekonomického priestoru. Snaží sa o ovplyvňovanie rozvoja veľkých územných celkov danej krajiny. Jej účastníkmi sú: štát a jeho orgány, ministerstvá a samosprávy územných celkov. V rámci regiónov vykonávajú vlastnú politiku rozvoja územia obce, ktoré pri tom využívajú princípy územného regionálneho marketingu.

V podmienkach malých obcí, ktorým chýbajú investície a hospodárstvo je rozvinuté na nízkej úrovni, sú tieto kompetencie jednou z možností ako naštartovať trvalo udržateľný rozvoj a využitie miestnych (historických, kultúrnych a prírodných) zdrojov rozvoja na posilnenie a rozvoj hospodárstva, sociálnej a kultúrnej základne, na vznik nových podnikateľských aktivít a pracovných príležitostí, čím sa dosiahnu vyššie príjmy, na základe čoho sa zlepši kvalita života obyvateľstva.

Plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Nižný Tvarožec je programový dokument vypracovaný na obdobie siedmich rokov, v ktorom sú jasne vymedzené hlavné problémy, ktoré sú pre hospodársky a sociálny rozvoj územia spoločné a vytýčenie opatrení, prispeje k riešeniu týchto problémov.

Cieľom Plánu bolo sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a je v súlade so strategickými cieľmi a prioritami štátu, vyššieho územného celku, záujmami ochrany prírodného, historického a kultúrneho dedičstva. Je v súlade aj s princípmi vytvoriť atraktívnu a bezpečnú obec s dobrým životným prostredím. Jeho poslaním je zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce bez ohľadu na politickú príslušnosť štatutárneho zástupcu obce a obecného zastupiteľstva.

Plán je otvorený dokument, ktorý by sa mal pravidelne písomne dopĺňať a aktualizovať, podľa vopred stanovených pravidiel, potrieb obyvateľov obce, jeho návštevníkov a potenciálnych investorov, s cieľom v maximálnej možnej miere zvýšiť životnú úroveň obyvateľov obce a uspokojiť ich potreby a požiadavky.

Rozvojová stratégia je vypracovaná v súlade s prioritami Pozičného dokumentu Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2021 – 2027. Pozičný dokument predkladá pohľad Európskej komisie na identifikáciu hlavných rozvojových potrieb a výber tematických priorít, ktoré by mali byť financované v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR a vytvára základ pre proces negociácií s Európskou komisiou k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2021 - 2027, ako hlavného programového dokumentu na nové programové obdobie. Podľa analýzy Európskej komisie sa Slovensku v súčasnosti ekonomike darí, ale zaostáva v oblastiach, ktoré sú kľúčové pre budúci rast a to najmä – kvalita verejnej správy; vzdelávanie, veda, výskum, inovácie; vyrovnávanie regionálnych rozdielov a kvalita životného prostredia. Ďalšími dôležitými výzvami zostávajú: starnutie populácie, automatizácia, robotizácia a digitalizácia.

Dôležitým prvkom reformy politiky súdržnosti EÚ je koncentrácia zdrojov z budúcich fondov EÚ na obmedzené množstvo priorít s jasnými výsledkami. Fondy EÚ je potrebné nasmerovať na financovanie priorít s najväčším potenciálom rastu, viac využívať návratné finančné zdroje a národné financovanie. Z pohľadu Európskej komisie je najúčelnejšie využiť fondy Spoločného strategického rámca EÚ na podporu týchto oblastí:

V partnerskej dohode Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 sa uvádza:

V partnerskom procese identifikovaný návrh prioritných oblastí podpory v rámci 5 cieľov politiky súdržnosti zameriava intervencie z fondov politiky súdržnosti nasledovne:

1. Inteligentnejšia a konkurencieschopnejšia Európa – rozvoj a zlepšovanie výskumných a inovačných kapacít a využívanie pokročilých technológií; využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády; posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä MSP, vrátane produktívnych investícií; rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ.

2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa – energetická efektívnosť a zníženie emisií skleníkových plynov; podpora energie z obnoviteľných zdrojov energie; rozvoj inteligentných energetických systémov a sietí; adaptácia na zmenu klímy, prevencia rizík a odolnosti voči katastrofám; zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd; prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo; zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb; zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží; zlepšenie kvality ovzdušia; podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility.

3. Prepojenejšia Európa – cestná doprava; železničná doprava; vodná doprava; a to v členení na TEN-T (európske koridory) a mimo TEN-T (národná a regionálna infraštruktúra).

4. Sociálnejšia Európa – adaptabilný a prístupný trh práce; kvalitné inkluzívne vzdelávanie; záruka pre mladých; aktívne začlenenie a dostupné služby; potravinová a materiálna deprivácia; sociálne inovácie a experimenty.

5. Európa bližšie k občanom – budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov; kvalitnejšie verejné politiky a otvorené vládnutie; prevencia negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov; regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas; zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch.

Obec Nižný Tvarožec sa s týmito prioritami zhoduje, pretože aj obec v programovom období 2025 – 2032 plánuje realizovať projekty, ktoré naplňajú spomínané priority.

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	• Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií

	• Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji • Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry pre výskum a vývoj • Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády • Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť, • Modernizácia poskytovania verejných služieb, • Podpora budovania inteligentných regiónov a miest, • Podpora digitálnej pripojiteľnosti, Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií, • Podpora malého a stredného podnikania, • Internacionalizácia malého a stredného podnikania, • Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručnosti pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – Ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ, • Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh, • Digitálne a podnikateľské zručnosti
Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov, Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov, Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e, Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd, Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo, Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb,

	Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility Prioritné oblasti podpory z ENRAF: • podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, • podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh
Prepojenejšia Európa	Cestná doprava • Dobudovanie diaľničných spojení TEN-T • Výstavba rýchlostných ciest • Modernizácia a výstavba ciest I. triedy vrátane modernizácie mostov • Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti Železničná doprava • Modernizácia železničnej infraštruktúry zaradenej do siete TENT a železničných uzlov • Podpora regionálnej železničnej dopravy Vodná doprava • Modernizácia infraštruktúry vodnej dopravy zaradenej do TEN-T • Pomoc prevádzkovateľom plavidiel vnútrozemskej plavby pri zavádzaní technológií ekologizácie plavidiel
Sociálnejšia Európa	• Adaptabilný a prístupný trh práce • Kvalitné inkluzívne vzdelanie • Záruka pre mladých • Aktívne začlenenie a dostupné služby • Potravinová a materiálna deprivácia • Sociálne inovácie a experimenty
Európa bližšie k občanom	• Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov • Prevencia negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov • Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas • Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
Fond spravodlivej transformácie (FST)	Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky

neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Vzťah k iným strategickým dokumentom

Partnerská dohoda SR spolu s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižný Tvarožec na roky 2025 – 2032 súvisí najmä s nasledujúcimi strategickými dokumentmi na medzinárodnej a národnej úrovni:

Medzinárodná úroveň

- Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (1994)
- Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy (1997)
- Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj

Ciele politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027

- Európska zelená dohoda, ktorá stanovuje plán opatrení s cieľom prechodu na plne klimaticky neutrálne hospodárstvo EÚ
- Európa 2020 Stratégia pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie
- Európska stratégia pre nízkoemisnú mobilitu
- Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo do roku 2050
- Energetický plán do roku 2050
- Horizont Európa (2021 – 2027)
- LIFE (oblasť ochrany biodiverzity, prechodu na obehové hospodárstvo, adaptácie na zmenu klímy a podpory obnoviteľných zdrojov energie)
- Erasmus (oblasť rozvoja vzdelávania a odbornej prípravy zameraného na inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie)

Program pre sociálnu zmenu a inovácie v oblasti zamestnanosti a sociálneho začleňovania

- Európsky pilier sociálnych práv Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030
- Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike
- Národná stratégia cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020
- Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy

- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja
- Koncepcia ochrany prírody a krajiny do roku 2030
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky
- Strategický rámec v oblasti starostlivosti o zdravie pre roky 2014 až 2030
- Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030

PHRSR obce je vypracovaný v súlade s platnými dokumentmi:

- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2020/30, ktorá má za cieľ integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov pri súčasnom zvyšovaní kvality života ich obyvateľov a pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja;
- Stratégiou rozvoja cestovného ruchu do roku 2020, ktorá má za cieľ zvyšovať konkurencieschopnosť cestovného ruchu pri lepšom využívaní potenciálu, so zámerom vyrovnávania regionálnych disparít a tvorby nových pracovných príležitostí;
- Programom Zdravie 2020, ktorý má za cieľ výrazne zlepšiť zdravie obyvateľov, znížiť nerovnosti v oblasti zdravia, posilniť verejné zdravie a podporiť dialóg o zdraví naprieč ostatnými rezortmi;
- Stratégia Európa 2020, ktorej prioritou je dosiahnutie rastu, ktorý je: inteligentný – prostredníctvom efektívnejšieho investovania do vzdelávania, výskumu a inovácií; udržateľný – vďaka prechodu na nízko uhlíkové hospodárstvo a zameraniu sa na konkurencieschopné odvetvia priemyslu a inkluzívny – s veľkým dôrazom na tvorbu pracovných miest a zmiernenie chudoby;

Globálny cieľ a špecifické ciele Plánu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Nižný Tvarožec na roky 2025- 2032 konkrétne naplňajú celkový cieľ regionálneho rozvoja tým, že vytvorením tohto významného strategického dokumentu sa na miestnej úrovni vytvoria podmienky pre implementáciu projektov na zvýšenie vybavenosti územia zariadeniami občianskej infraštruktúry s ohľadom na zabezpečenie ich dostupnosti a kvality poskytovaných služieb. Projektové zámery realizované v súlade s PHRSR obce sú orientované na tvorbu strategických, politických, infraštruktúrnych a trhových podmienok, ktoré podporia úspešnosť a efektívnosť investícií malých a stredných podnikateľov a zvýšia konkurenčnú schopnosť obce.

PHRSR obce Nižný Tvarožec je základným nástrojom obce, ktorý určuje smer jej napredovania, pre plnenie strednodobých a dlhodobých cieľov, ktoré umožnia vytvárať spoločný produkt, poskytujúci kvalitné podmienky pre život všetkých jej občanov a návštevníkov pri rešpektovaní Územného plánu PSK.

Tento strategicky významný dokument, ktorý je zameraný na reálne potreby a možnosti obce, posilní regionálny rozvoj tým, že stanovil postupy podporujúce miestne iniciatívy. Zároveň pomôže zvýšiť absorpčnú kapacitu regiónu (t.j. schopnosť čerpať prostriedky z fondov Európskej únie) pomocou podpory aktivít regionálnych a lokálnych rozvojových organizácií a cestou podpory prípravy strategicky významných projektov, ktoré budú pripravené na implementáciu.

Implementačná stratégia

Opatrenia a aktivity

Priorita č. 1: Podpora hospodárskeho rastu obce

V rámci Priority č.1 budú podporované dve opatrenia:

Opatrenie 1.1: Podpora rozvoja malého a stredného podnikania

Opatrenie 1.2: Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry cestovného ruchu

Pre realizáciu danej priority je potrebná finančná podpora. Výsledkom podpory by malo byť vytvorenie nových pracovných miest a rozvoj vidieckeho cestovného ruchu v obci a nárast zachovania kultúrneho dedičstva.

Opatrenie 1.1: Podpora rozvoja malého a stredného podnikania

Cieľom opatrenia je vytvoriť v obci podmienky pre ďalší rozvoj malých a stredných podnikateľov, čo priamo ovplyvní zvýšenie zamestnanosti v obci.

Príjemcami pomoci budú malí a strední podnikatelia, živnostníci a občania obce, pre ktorých sa na základe vytvorených nových prevádzok vytvoria nové pracovné príležitosti. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 1.1 budú súkromní podnikatelia.

Aktivity:

- podpora budovania malých prevádzok, obchodných priestorov

Odporúčané projektové zámery:

- Poskytovanie priestoru – nárast obchodných priestorov v obci

Opatrenie 1.2: Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry cestovného ruchu.

Cieľom opatrenia je zabezpečiť rozvoj podnikania v oblasti cestovného ruchu v súlade s Územným plánom obce, čo nepriamo ovplyvní zvýšenie zamestnanosti v oblasti služieb.

Príjemcom pomoci bude obec, ktorá svojimi aktivitami, pri využití prírodného a kultúrneho potenciálu obce, vytvorí podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, na základe čoho sa zlepšia služby poskytované návštevníkom obce a vytvoria sa nové pracovné príležitosti v oblasti služieb v cestovnom ruchu. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 1.2 bude obec.

Aktivity:

- rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu

Odporúčané projektové zámery:

- Zrekonštruované verejné priestranstvá, úprava zelene v rôznych častiach obce na relaxačné zóny doplnená o prvky drobnej architektúry dotvorí celkový ráz obce a zvýši jej atraktivnosť.

- **Vybudovanie cyklistickej cesty** - zámer predpokladá vybudovanie cyklistickej trasy, čo podporí rozvoj športových aktivít pre obyvateľov obce všetkých vekových kategórií.
- **Vytvorenie turisticky zaujímavých objektov a budov v obci** – rekonštrukcia budovy (reštaurácia s ubytovaním)
- **Výstavba parkovísk** pri spoločensky a turisticky zaujímavých miestach
- **Výstavba a rekonštrukcia turistických chodníkov**, cyklochodníkov, náučných chodníkov, bežeckých tratí
- **Výstavba a rekonštrukcia oddychových miest** s prístreškami, drobná architektúra, studničky, odpočívadlá
- **Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia ubytovacích zariadení** od 5 do 30 lôžok
- **Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia reštauračných zariadení a stravovacích zariadení**
- **Výstavba, dostavba, rekonštrukcia a modernizácia rekreačných, športových a relaxačných zariadení, centier a zón** (bazény, sauna, fitness, masáže a pod.)
- **Výstavba, dostavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení doplnkových služieb** (zábava, požičovne, suveníry, krajčírstvo, čistiareň, obchody a pod.)
- **Vytváranie podmienok na poskytovanie vzdelávania vytvorenie kongresových priestorov**
- **Spolupráca zariadení cestovného ruchu v obci** (tvorba produktov CR)
- **Spolupráca zariadení cestovného ruchu v okolitých obciach**

Priorita č. 2: Rozvoj a obnova obce

V rámci Priority č. 2 budú podporované štyri opatrenia:

Opatrenie 2.1: Rozvoj lokálnej infraštruktúry

Opatrenie 2.2: Rozvoj sociálnej infraštruktúry

Opatrenie 2.3: Rozvoj kultúrnej infraštruktúry

Opatrenie 2.4: Rozvoj športovej infraštruktúry

Pre realizáciu opatrení danej priority je potrebná finančná podpora približne vo výške 9 000 000 Eur. Výsledkom podpory by malo byť zlepšenie stavu obecného majetku a miestnej infraštruktúry. Obec predpokladá niektoré zámery z tejto priority financovať v programovacom období 2024 - 2030 z Integrovaného regionálneho operačného programu a v rámci cezhraničnej spolupráce. V rámci sociálnej infraštruktúry sa bude obec uchádzať o

získanie nenávratného finančného príspevku z Operačného programu Ľudské zdroje, zamestnanosť a inklúzia. Menšie investičné aktivity obec plánuje realizovať cez dotácie z ministerstiev a Prešovského samosprávneho kraja.

Opatrenie 2.1: Rozvoj lokálnej infraštruktúry

Cieľom opatrenia je prostredníctvom rozvoja lokálnej infraštruktúry zvýšiť príťažlivosť obce pre jej obyvateľov a návštevníkov, čím sa zlepšia životné podmienky a zvýši sa kvalita života obyvateľov v obci.

Príjemcom pomoci bude obec, ktorá realizáciou opatrenia prispeje k zlepšeniu stavu miestnej infraštruktúry. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 2.1 bude obec a súkromní investori.

Aktivity:

- Rekonštrukcia a budovanie technickej infraštruktúry v obci

Odporúčané projektové zámery:

- **Rekonštrukcia Domu smútku**
- **Vybudovanie komunitného centra**
- **Vybudovanie turistického a informačného centra**
- **Rekonštrukcia kultúrneho domu**
- **Rekonštrukcia obecného úradu**
- **Vybudovanie prírodného amfiteátra**
- **Zabezpečenie programového vybavenia obecného úradu**
- **Rekonštrukcia a vybudovanie autobusových zastávok**
- **Umiestnenie fotopascí na problematické územie**
- **Vybudovanie kamerového systému** - Jeho rozšírenie na ochranu majetku obce, obec plánuje realizovať s podporou finančných prostriedkov z dotácií v oblasti prevencie kriminality.
- **Rekonštrukcia a dobudovanie miestnych komunikácií** – postupnou rekonštrukciou jednotlivých miestnych komunikácií v obci sa zlepší celkový vzhľad obce a zníži sa negatívny vplyv dopravy na životné prostredie. V novovzniknutých častiach obce (IBV) potreba vybudovania miestnych komunikácií
- **Dobudovanie chýbajúcich chodníkov** - v obci sa zlepší celkový vzhľad obce a zvýši sa bezpečnosť chodcov.
- **Rekonštrukcia a výstavba mostov**
- **Výstavba obecných bytov** - vytvorí nové bytové možnosti v obci, čo zabráni odlivu mladých ľudí do miest a vytvorí sa možnosti získania vlastného bývania aj pre nízkoprájmové skupiny obyvateľov.

Opatrenie 2.2: Rozvoj sociálnej infraštruktúry

Cieľom opatrenia je cez rozvoj sociálnej infraštruktúry poskytnúť seniorom v obci kvalitné služby v období, keď sú odkázaní na pomoc druhých. Podpora mladých rodín výstavbou nových rodinných domov a nájomných bytov.

Príjemcom pomoci bude obec, ktorá realizáciou opatrenia prispeje k zlepšeniu stavu obecného majetku v oblasti sociálnej infraštruktúry, čo vytvorí podmienky pre zabezpečenie pomoci odkázaným občanom. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 2.2 bude obec.

Aktivity:

- rozvoj sociálnej infraštruktúry vybudovaním denného centra pre seniorov a matky s deťmi
 - Vytváranie podmienok pre výstavbu rodinných domov a nájomných bytov

Odporúčané projektové zámery:

- **Vybudovanie denného centra** pre plnoleté osoby odkázané na pomoc iných osôb, seniorov, matky s deťmi
- **Výstavba nájomných bytov**
- **Inžinierske siete pre výstavbu nových rodinných domov**
- **Zvyšovanie kapacity komunitných sociálnych služieb**
- **Rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb**
- **Zriadenie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení** pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia
- **Služby pre seniorov, pohybovo znevýhodnených a občanom odkázaným na pomoc** (rozvoj stravy, sociálne poradenstvo a pod.)
- **Vybudovanie zdravotného strediska**
- **Organizácia akcií a aktivít, zapájanie a podpora seniorov a osamelých obyvateľov**
- **Podpora seniorských organizácií a spoluprác**

Opatrenie 2.3: Rozvoj kultúrnej infraštruktúry

Cieľom opatrenia je cez rozvoj kultúrnej infraštruktúry zabezpečiť zachovanie ľudových tradícií, remesiel a kultúrneho dedičstva.

Príjemcom pomoci bude obec, ktorá realizáciou opatrenia prispeje k zlepšeniu stavu obecného majetku v oblasti kultúrnej infraštruktúry, čo umožní rozvoj kultúry v rôznych umeleckých smeroch v obci. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 2.3 bude obec.

Aktivity:

- rozvoj kultúrnej infraštruktúry rekonštrukciou kultúrnych zariadení

Odporúčané projektové zámery:

- **Vybudovanie Obecného múzea** – vybudovaním objektu sa zabezpečí nárast lokalít kultúrneho dedičstva
- **Rekonštrukcia a oprava kultúrnych a historických pamiatok**
- **Rekonštrukcia pamätihodností**
- **Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia a vybavenie kultúrnych zariadení**

Opatrenie 2.4: Rozvoj športovej infraštruktúry

Cieľom opatrenia je cez rozvoj športovej infraštruktúry zabezpečiť aktívne trávenie voľného času deťom a mládeži a ostatným občanom obce zabezpečiť možnosť športového vyžitia po práci.

Príjemcom pomoci bude obec, ktorá realizáciou opatrenia prispeje k zlepšeniu stavu obecného majetku v oblasti športovej infraštruktúry a vytvorí športové podmienky pre všetky vekové kategórie obyvateľov obce. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 2.4 bude obec.

Aktivity:

- budovanie športovej infraštruktúry - športových zariadení a ihrísk

Odporúčané projektové zámery:

- **Výstavba futbalového ihriska, detského ihriska, outdoorového a workoutového ihriska**– s narastajúcim počtom mladých rodín v obci je potrebné vytvárať aj priestory pre trávenie voľného času matkám s deťmi.
- **Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia a vybavenie športových zariadení** (ihriská, šatne, soc. zariadenia, posilňovne, fitness centrá, športové centrá a pod.)

Priorita č. 3: Kvalitné životné prostredie na vidieku a rozvinutá environmentálna infraštruktúra

V rámci Priority č. 3 budú podporované dve opatrenia:

Opatrenie 3.1: Ochrana, zlepšenie a obnova životného prostredia

Opatrenie 3.2: Protipovodňové opatrenia

Pre realizáciu danej priority je potrebná finančná podpora približne vo výške 6 500 000 Eur. Výsledkom podpory by malo byť zavedenie rozšíreného separovaného zberu, kompostovania a protipovodňových opatrení. Na realizáciu zámerov Opatrenia 3.1 sa bude obec snažiť získať finančné prostriedky z Európskeho fondu regionálneho rozvoja so spolufinancovaním obce. Na realizáciu zámerov Opatrenia 3.2 sa obec pokúsi získať dotáciu aj z Environmentálneho fondu.

Opatrenie 3.1: Ochrana, zlepšenie a obnova životného prostredia

Cieľom opatrenia je naplánovanými aktivitami dosiahnuť ozdravenie životného prostredia a hospodárnejšie nakladanie s odpadmi.

Príjemcom pomoci bude obec, ktorá na základe realizácie jednotlivých aktivít opatrenia zlepší životné podmienky obyvateľov obce. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 3.1 bude obec.

Aktivity:

- rozšírenie zložiek triedeného komunálneho odpadu a bioodpadu

Odporúčané projektové zámery:

- **Vybudovanie zberného dvora** pre rozšírenie separovaného zberu na viac komodít - zmenší sa obsah tuhého komunálneho odpadu vyvážaného na skládku a znížia sa náklady obce na zabezpečenie tejto služby pre obyvateľov obce.
- **Vybudovanie ČOV a vybudovanie odpadovej kanalizácie** - realizáciou zámeru obec prispeje k zvýšeniu ochrany životného prostredia, hlavne podzemných vôd, ktoré sú znečisťované únikom nečistôt zo zastaraných žump.
- **Vyzývať obyvateľov prostredníctvom obecných médií na separáciu odpadu**
- **Čistenie a úprava lesa**
- **Obnova a údržba lesných ciest**
- **Vysádzanie a udržiavanie verejnej zelene a typických rastlín** s cieľom zachovania príznačného biotopu
- **Obnova, rekonštrukcia, úprava a budovanie verejných priestranstiev**
- **Obnova a výmena prvkov drobnej architektúry**
- **Obnova a starostlivosť o prírodné lokality**
- **Využívanie prírodných stavebných materiálov pri obecných stavbách**
- **Znižovania energetickej náročnosti verejného osvetlenia**
- **Znižovanie dopadov na životné prostredie v dôsledku znečisťovania ovzdušia**
- **Lokalizácia a odstraňovanie čiernych skládok**
- **Podpora využívania alternatívnych zdrojov energie**
- **Monitoring a verejná kontrola životného prostredia**

Opatrenie 3.2: Protipovodňové opatrenia

Cieľom opatrenia je preventívnymi aktivitami zabrániť možným povodňam v obci.

Príjemcom pomoci bude obec, ktorá na základe realizácie jednotlivých aktivít urobí preventívne protipovodňové opatrenia, čím ochráni obyvateľov obce pred živelnými pohromami. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 3.2 bude obec.

Aktivity:

- realizovať činnosti súvisiace s ochranou proti povodňam, s cieľom zadržiavať vodu v krajine, v urbanizovanom prostredí (v intraviláne obce) s cieľom využívať dažďovú vodu napr. na polievanie zelene v obci a na iné účely.

Odporúčané projektové zámery:

- **Vybudovanie dažďovej kanalizácie** pre odvádzanie povrchových vôd - postupné vybudovanie vpustí na miestnych komunikáciách.
- **Skvalitňovanie protipovodňovej ochrany**
- **Úprava obecného potoka a jeho okolia**
- **Rekonštrukcia obecných splavov vody**
- **Vybudovanie malej vodnej nádrže s poldrami**

Priorita č. 4: Príprava a rozvoj kvalifikovaných ľudských zdrojov

V rámci Priority č. 4 budú podporované dve opatrenia:

Opatrenie 4.1: Podpora celoživotného vzdelávania

Opatrenie 4.2: Budovanie informačnej spoločnosti

Pre realizáciu danej priority je potrebná finančná podpora približne vo výške 150 tis. Eur. Na realizáciu zámerov sa bude obec snažiť získať finančné prostriedky na Opatrenie 4.1 z Európskeho sociálneho fondu so spolufinancovaním obce a na Opatrenie 4.2 z dotácií ministerstva školstva alebo financií.

Opatrenie 4.1: Podpora celoživotného vzdelávania

Cieľom opatrenia je v súčinnosti s príslušným úradom práce a vzdelávacími organizáciami poskytujúcimi vzdelávanie v oblasti celoživotného vzdelávania poskytnúť možnosti obyvateľom obce na rekvalifikáciu.

Príjemcami pomoci budú obyvatelia obce, ktorí si budú zlepšovať svoje vedomosti a zručnosti na základe ďalšieho vzdelávania v profesiách vyhľadávaných na súčasnom trhu práce. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 4.1 bude obec ako partner vzdelávacej inštitúcie alebo mimovládnej organizácie organizujúcej vzdelávacie aktivity.

Aktivity:

- podporovať zapojenie občanov obce do rôznych foriem ďalšieho vzdelávania

Odporúčané projektové zámery:

- **Vytváranie podmienok pre účasť obyvateľov obce na ďalšom vzdelávaní a rekvalifikačných kurzoch** na profesie požadované na modernom domácom a zahraničnom trhu práce.

- **Organizácia prednášok na obecných podujatiach**

Opatrenie 4.2: Budovanie informačnej spoločnosti

Cieľom opatrenia je zvýšiť počítačovú a internetovú gramotnosť.

Príjemcami pomoci budú občania obce, ktorí si zlepšia svoje vedomosti a zručnosti v oblasti informačných a komunikačných technológií. Realizačným orgánom aktivít Opatrenia 4.2 bude obec.

Aktivity:

- podporovať vzdelávanie v oblasti internetovej gramotnosti

Odporúčané projektové zámery:

- **Zlepšenie informačno-komunikačných technológií (IKT) samosprávy** – zabezpečí občanom obce lepšie elektronické služby

Zabezpečenie a realizácia

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie

Organizačné zabezpečenie

Vypracovaním Plánu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Nižný Tvarožec plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky – princíp programovania.

Implementácia jednotlivých projektov si vyžaduje konkrétnych ľudí, ktorí budú viesť projekt od začiatku do konca. Projekty možno uskutočňovať vlastnými silami obce alebo za pomoci poradcov pre programové a finančné riadenie projektov. Práve prepojenie interných a externých nositeľov projektov urýchli proces realizácie stratégie, resp. môže prebiehať paralelne realizácia viacerých projektov naraz. Je však potrebné, aby existovala koordinačná skupina, ktorá bude dostatočne operatívna a zložená z ľudí verejného a súkromného sektora.

Obec Nižný Tvarožec má reálne skúsenosti s realizáciou investičných a neinvestičných projektov na podporu regionálneho rozvoja zo všetkých druhov finančných zdrojov. Realizácie projektov vyprofilovali v obci odborne zdatný projektový tím pracovníkov, pre úspešné riadenie projektov v budúcnosti.

Finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja a zdroje financovania

Jednotlivé projektové zámery obce budú uskutočňované na základe rozhodnutí obecného zastupiteľstva a podľa finančných možností, a to z vlastných zdrojov a zo zdrojov domácich a zahraničných grantov, prípadne zo sponzorských príspevkov.

Na finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja možno použiť prostriedky:

- štátneho rozpočtu,
- štátnych fondov – dotácie,
- rozpočtu samosprávneho kraja,
- rozpočtu obce – vlastné prostriedky,
- prostriedky fyzických osôb - sponzorský príspevok alebo dar,
- prostriedky iných právnických osôb - sponzorský príspevok alebo dar,
- úvery domácich bánk,
- úvery a príspevky medzinárodných organizácií.

Dôležitým doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja môžu byť prostriedky nenávratného finančného príspevku zo štrukturálnych fondov Európskej únie Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu.

Možnosť získať verejné finančné zdroje z rozpočtu Európskej únie a národného rozpočtu Slovenskej republiky je často previazaná na schopnosť obce spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Prehľadné usporiadanie rozvojových zámerov umožní obci orientovať sa v škále dostupných podporných zdrojov, ako aj podmienok sprevádzajúcich získanie týchto zdrojov.

Prostriedky na financovanie navrhovaných aktivít budú poskytované prevažne z:

- Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF);
- Európskeho sociálneho fondu (ESF);

Ďalším zdrojom financovania navrhovaných aktivít sú projekty cezhraničnej spolupráce. Nakoľko tieto závisia od toho, s ktorou krajinou má kraj hranicu, Stebník môže na projektoch cezhraničnej spolupráce participovať s partnermi z Poľska.

V novom monitorovacom období 2023 - 2027 budú finančné prostriedky na projekty prideľované zo šiestich operačných programov:

1. Operačný program Ľudské zdroje, zamestnanosť a inklúzia bude zastrešovať oblasť zamestnanosti a sociálnej inklúzie, oblasť sociálna a oblasť vzdelávania. Riadiacim orgánom bude Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR.

2. Operačný program Kvalita životného prostredia bude zastrešovať oblasť využívania prírodných zdrojov, oblasť ochrany pred povodňami, oblasť riadenia rizík odolnosti proti katastrofám a oblasť nízko uhlíkového hospodárstva. Riadiacim orgánom bude Ministerstvo životného prostredia SR.

3. Operačný program Výskum a inovácie Riadiacim orgánom bude Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

4. Operačný program Integrovaná infraštruktúra bude zastrešovať oblasť železničnej, cestnej, vodnej a verejnej osobnej dopravy a oblasť informatizácie spoločnosti. Riadiacim orgánom bude Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.

5. Integrovaný regionálny operačný program Riadiacim orgánom bude Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

6. Operačný program Efektívna verejná správa Riadiacim orgánom bude Ministerstvo vnútra SR.

Monitorovanie

Aby boli jednotlivé projektové zámery programového dokumentu obce realizované v súlade s princípmi efektívnosti a účinnosti vynakladania finančných prostriedkov je potrebné, aby na úrovni obce bola zriadená koordinačná komisia, ktorej úlohou bude monitorovať celkový proces implementácie stratégie a navrhovať, v prípade potreby, zmeny v realizácii strategických plánov, ich doplnenie, prípadne prípravu nových dokumentov potrebných pre napĺňanie globálneho cieľa obce.

Dokumenty

Východiskom pri príprave Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Nižný Tvarožec na roky 2025 - 2032 boli nasledujúce strategické dokumenty:

- Partnerská dohoda SR na roky 2021 - 2027 (1. návrh)
- Pozičný dokument Komisie
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2020/30
- Stratégiou rozvoja cestovného ruchu do roku 2020
- Programom Zdravie 2020
- Stratégia Európa 2020
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027
- Program rozvoja obce Nižný Tvarožec na roky 2016 – 2023
- ÚZEMNÝ PLÁN OBCE NIŽNÝ TVAROŽEC- ZMENY A DOPLNKY Č.1, Z R. 2018
- Operačný program Ľudské zdroje, zamestnanosť a inklúzia (návrh 2)
- Operačný program Kvalita životného prostredia (návrh 3)
- Operačný program Integrovaná infraštruktúra (návrh 5)